

Divoká krása

Albánie

Návraty do země mého srdce

Luboš Vránek

Divoká krása

Albánie

Návraty do země mého srdce

Bohatě ilustrovaný cestopis o putování napříč Albánií

Luboš Vránek

Obsah

Úvod	7	Děravá hora <i>Mali me Gropa</i>	143
Albánie má tolik chutí, kolik má zatáček	10	Vodopád Shën Gjergj	151
Země, kde se čas řídí náladou	12	Ruga e Rrjollit	153
Albánský úspěch v cestovním ruchu	16	<i>Rana e Hedhun – poslední dotek divočiny</i>	153
Albánská riviéra	18	<i>Shëngjin, konec divoké cesty</i>	159
Vesnice a pláže Albánské riviéry	20	Kyklopovo oko <i>Syri i Cikllopit</i>	160
Doprava v Albánii <i>Čitelný chaos, který dává smysl</i> ..	23	Jeskyňe Pëllumbas	163
Obytným vozem po Albánii	26	Horní Grabova <i>Grabovë e Sipërme</i>	166
Desatero doporučení k silničnímu provozu	32	Hora Valamara	173
Poslední vlaky Albánie	34	Kaňon Holta	181
Peníze v Albánii <i>Co vědět, než vyrazíte</i>	36	Pohoří Ostrovica	192
Pitná voda v Albánii	38	Kaňon Kamencka <i>Skrytý klenot v plících Albánie</i> ..	195
Zdravotní péče <i>Naše zkušenosti</i>	40	Kaňon Lengarica <i>Požehnaná řeka jižní Albánie</i> ..	198
Hojník horský <i>Zázračná bylina balkánských hor</i> ..	42	<i>Petran a okolí</i>	206
Nejstarší pivovar v Albánii má české srdce	44	Modré oko u Këlcyrë <i>Chladné srdce řeky Vjosi</i> ..	210
Theth	45	Alipostivan <i>Bektašská svatyně nad údolím Vjosi</i> ..	212
Krize v Thethu	48	Vuno <i>Shkolla Hostel</i>	216
Vodopád Selca <i>Skrytý klenot Albánských Alp</i>	51	Qeparo <i>Vesnice mezi mořem a tichem hor</i>	218
Hora Vajusha / Talijanka	60	Mirror Beach & Shpella e Pëllumbave	222
Údolí Shaly	64	Oblast Lukova	226
Valbona	70	Lukova Beach <i>Pláž, která se mění před očima</i> ..	228
Çerem <i>Vesnice na konci albánských cest</i>	73	Kempy Gate to Horizon a The Old Anchor	232
<i>Afrimi Guesthouse</i>	82	Pláž Krorëz	236
<i>Kemp Tradita</i>	82	Saranda	240
Tropoja	85	Karavastská laguna	244
Begajský kanál řeky Gash	89	Náhorní plošina Kurvelesh	246
Kukës	96	Vodopád Rasal <i>Ujëvara e Rasalit</i>	253
Jezero Zemra, místo, kde se tělo ozve	99	Zagorie, kraj za horami	258
Berat <i>Bílé město tisíce oken</i>	114	Most Kordhoca <i>Ura e Kordhocës</i>	264
Kaňon Sinec <i>Skrytý klenot nedaleko Beratu</i>	118	Peshkopia	266
Tam, kde plakala Osum	122	Údolím Černého Drinu	270
Lázně u Elbasanu <i>Llixhat e Elbasanit</i>	129	Soutěska Seta <i>Tam, kde se krajina ztiší</i>	280
Květinová louka <i>Livadhët e Ketit</i>	132		
Martanesh	134		
<i>Dívčí most (Ura e Vashës)</i>	134		
<i>Hledání starého Martanesh Stavec</i>	137		

Úvod

Albánie – země, která se mění před očima

Tento cestopis vznikl téměř deset let mezi lety 2016 až 2025. Nečekejte klasického průvodce s výčty hotelů, tras a kilometrů. Je to kniha o cestách, které se nedají naplánovat, o krajině, která se vám dostane pod kůži, a o zemi, která se mění rychleji, než ji stačíte pochopit.

Některé kapitoly doplňují faktickými poznámkami. Ne proto, abych vás zahltil informacemi, ale aby příběhy dostaly pevnější obrys. Zbytek patří zážitkům, obrazům a pocitům.

Fotografie tu nehrají roli dekorace. Nesou polovinu vyprávění.

Obraz někdy řekne víc než odstavec textu a Albánie je země, která se nedá jen vysvětlit, dobré je ji i vidět.

Od zapomenutého koutu k turistickému boomu

Albánie si dodnes nese pověst divoké a nebezpečné země. Částečně oprávněně, ale hlavně setrvačností. Skutečnost se změnila rychleji, než obraz v hlavách lidí.

V roce 2024 sem přijelo přes jedenáct milionů turistů. V roce 2016 to byly zhruba čtyři miliony. Dnes patří Albánie k nejrychleji rostoucím turistickým destinacím Evropy.

Jenže Albánie se nedá popsat jednou větou.

Co bylo loni prašnou cestou je dnes hladký asfalt. Místo opuštěné pláže stojí hotel. A někde jinde zas zmizí celý resort a vrátí se ticho. To, co tu platilo včera, nemusí platit zítra.

Od stovek cestovatelů k milionům návštěvníků

Ještě před deseti lety sem z Česka jezdily jen stovky dobrodruhů. Albánie byla na okraji zájmu, a právě to z ní dělalo tak silný zážitek.

Dnes je situace jiná. Přijíždějí Italové, Poláci, Němci, Češi, turisté z Kosova. Přijíždějí investoři. Na jihu země vzrostly ceny nemovitostí během tří

let až trojnásobně. Drač, Saranda, Himara, Vlora – města, která byla ještě nedávno ospalá, dnes připomínají realitní horečku.

Během covidu se Albánie stala útočištěm digitálních nomádů. Bez lockdownů, s rychlým internetem, levnými nájmy a mořem za rohem. Tirana dnes pulzuje mladými lidmi z celého světa, kavárnami, coworkingy a nočním životem.

Hory jsou pořád divoké, ale už ne tiché

Albánské hory miluji. Připomínají mi Dolomity, ale bez davů. Jenže i tady se svět mění.

Na trase Valbona–Theth jsme v roce 2016 potkali pár turistů. V roce 2023 jich byly stovky během jednoho výletu. Penziony bývají v sezóně vyprodané týdny dopředu a ceny se za pár let zdvojnásobily.

Stačí ale přejít jiný hřeben a ticho je zpátky. Stezky jsou často jen stopami ve štěrku. Orly jsme však nepotkali žádné. Možná jich už mnoho nezbylo. Jsou loveni za úplaty.

V roce 2024 byla řeka Vjosa vyhlášena prvním národním parkem divokých řek v Evropě. Jedno z mála velkých vítězství přírody posledních let.

Cesty, které bolí a pak zmizí

Nejhorší na Albánii bývaly silnice. Rozbité, vymleté, někdy spíš koryta potoků než cesty.

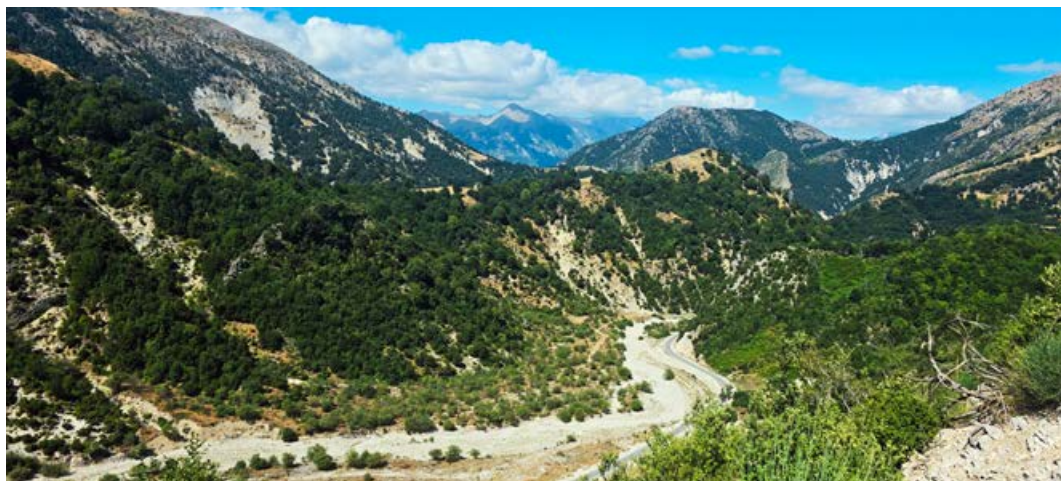
Dnes je situace úplně jiná. Dálnice spojuje Tiranu s Kukësem, asfalt vede do Thethu i do Valbony. Většina silnic druhé třídy je hotová.

A s asfaltem přicházejí davy. Theth byl v roce 2016 horskou vesnicí na konci světa. Dnes je to turistické centrum. Je pořád krásný – ale už není stejný.

Jak tato kniha vznikala

Už podruhé jsem chtěl všechno přepsat. Pak mi došlo, že by tím zmizela nejcennější věc: čas, který se už nevrátí. Proto zůstaly v prvním díle staré zápisky vedle nových. Někde doplněné, jinde konfrontované realitou o deset let později.

Albánie má tolik chutí, kolik má zataček

Údolí řeky Shushice, 2025.

Hrdá, divoká a zároveň nesmírně laskavá. Taková je Albánie. Mladý stát s dramatickou historií, který si prošel izolací i prudkým probuzením do moderní Evropy. Země kontrastů, kde se surová horská krajina střídá s tyrkysovým mořem a kde vás otevřenost místních odzbrojí během prvních minut.

Každá zatačka v horách, každé pobřežní ohnutí cesty nabízí nový pohled, novou vůni, nový zážitek. V Albánii nikdy přesně nevíte, co přijde, a právě to je na ní kouzelné.

Albánie se nezažívá „na oko“. Ona vás pohltí.

Proč se sem stále vracíme

Zatímco na pobřeží se třpytí tyrkys moře, jen pár kilometrů dál vás překvapí divoké pohoří, azurová jezera nebo starobylé pevnosti. A všude, kam se podíváte, na vás čeká lidská otevřenost, úsměv a pohostinnost, ranní káva s výhledem na moře. Albánie vás vtáhne, pohltí a přiměje se dívat očima dobrodruha, který nikdy přesně neví, co objeví za další zatačkou. Každý návrat je jiný. Některé cesty vedou k horám, jiné k moři, jiné k lidem, a všechny nabízejí zážitky, které zůstanou s vámi dlouho poté, co opustíte tuto zemi.

První dotek země: letiště Matky Terezy

Bránou do země je Mezinárodní letiště Tirana Nënë Tereza, pojmenované po nejslavnější rodačce, Matce Tereze. Moderní terminál, který v posledních letech prošel výraznou proměnou pod vedením italského architekta Marco Casamonti, symbolizuje směr, kterým se země vydala: odvážně vpřed.

Albánie udělala v posledních letech obrovský skok. Nové silnice, hotely, horské chaty i rodinné penziony rostou s energií, kterou by jí mohly mnohé státy závidět. A přesto si pečlivě chrání svou minulost.

Staré a nové v jednom rytmu

Historie je tu přítomná na každém kroku. Jedním z nejpůsobivějších míst je pevnost Porto Palermo mezi letovisky Saranda a Himara.

Tvrz rozestavěnou kdysi Benátčany přetvořil počátkem 19. století v nedobytnou pevnost proslulý albánský vojevůdce Ali Paša Tepelenský (1740–1822) nebo též Janinský. Albánie v té době byla součástí mocné Osmanské říše, nicméně odbojný Ali Paša vládl na svém Janinském pašalíku velmi nezávisle, svérázně a krutě. Pevnost v Porto

Palermo stojí na strategickém místě jako připomínka časů, kdy se zde rozhodovalo o moci i přežití. Paša odsud mohl kontrolovat veškeré dění na moři. Tři a půl metru silné zdi ukrývají velký přijímací sál, rezidenční místnosti i komůrky pro sloužící a vojáky.

Dnes je ostrůvek s pevninou spojen úzkou přístupovou cestou, která vytváří na obou stranách malé zátoky. Jedna slouží jako kotviště pro čluny a rybářské lodě, druhá nabízí koupání v průzračné vodě. Taková je Albánie: dramatická minulost, svěží současnost.

Moderní luxus i horské ticho

Na opačném konci spektra stojí nové projekty nad Vlorou, odkud se otevírají výhledy na Vlorský záliv. Moderní rezidence a designové hotely dokazují, že Albánie už dávno není jen levnou alternativou jiných destinací.

Zároveň ale stačí pár kilometrů odbočit do hor a jste v jiném světě. V krajině, kde čas plyne pomaleji a kde se večer schází celá rodina u jednoho stolu.

Strach je zbytečný

Češi se Albánie kdysi obávali. Dnes sem jezdí ti, kdo chtějí spojit koupání s turistikou, moře s horami, historii s dobrodružstvím. Služby i infra-

struktura se zlepšují každým rokem, ale země si uchovává svou autenticitu. Není uhlazená do sterilní dokonalosti.

Co obdivujeme na Albáncích

Nejsilnějším zážitkem nejsou památky ani scenerie, ale lidé. Rodina tu opravdu něco znamená. Když vás někdo pozve na večeři, přijde několik generací a všichni vás přijmou jako byste patřili do rodiny.

Je tu silný smysl pro čest, respekt a ochranu rodiny. To je dobré mít na paměti, zejména vůči ženám, které se těší tradiční úctě a ochraně. Jejich příbuzní patřičně dbají, aby nepřišly do řeči či do maléru a příliš okaté flirtování nebo snad dotěrné chování není nejlepším nápadem. Respekt k místní kultuře je základním pravidlem cestování kdekoliv a v Albánii to platí dvojnásob.

Albánie není dokonalá. Občas je chaotická, hlučná, překvapivá. Ale je živá. A mění se tak rychle, že při každé další návštěvě objevíme něco nového. Možná právě proto se sem stále vracíme.

Albánie má tolik chutí, kolik má zataček. Pokaždé si vyberete jinou. A pokaždé vám zůstane na jazyku ještě dlouho poté, co se vrátíte domů.

Pevnost Ali Paši Tepelenského, Porto Palermo, 2025.

Albánská riviéra

Lukova, 2025.

Pobřeží, kde se moře dotýká hor a čas plyne jinak

Albánská riviéra se neukazuje najednou. Otevírá se postupně, v zatáčkách nad mořem, v krátkých pohledech přes útesy a v odlescích světla na hladině. Každý další úsek pobřeží je jiný, a přesto navazuje na ten předchozí – jako kapitoly jednoho dlouhého příběhu, který se píše už tisíce let.

Od rušných přístavních měst až po vesnice přilepené ke skalám tu krajina nikdy nepůsobí definitivně. Moře je tyrkysové, hory prudké a blízké, vesnice staré a překvapivě živé. Moderní Albánie tu kráčí těsně vedle té dávné, aniž by si vzájemně překážely.

Od Vlory na jih napříč kulturami a staletími

Cesta začíná ve Vloře. Městě, kde se v roce 1912 zrodila albánská nezávislost, a kde je tenhle okamžik pořád cítit v ulicích, kavárnách i přístavu. Historie tu není exponát, ale součást běžného dne a nedaleké pláže tyrkysového Jónského moře pak nabídnou hlavně rodinám s dětmi příjemné koupání.

Jakmile se vydáme dál na jih, ruch slábne. Vesnice rozestěté kolem zálivů jako by odmítaly spěch. Kamenné domy, kláštery na vyvýšeninách nebo pevnosti sledující pobřeží z výšky si zachovávají původní charakter. Najdete zde trempy i labužníky vychutnávající si čerstvou chobotnici pod vinnou révou v rodinné taverně staré generace. Albánie je připravena uspokojit cestovatele toužící nejen po nádherných výhledech, ale i po kulturním prožitku.

Některé pláže jsou dostupné jen po úzkých cestách nebo pěšky. Jiné se otevrou náhle, za poslední zatáčkou. Všude je ale cítit stejná věc: pravidla tu určuje krajina.

Mezi mořem a horami

Jedinečnost riviéry spočívá v její sevřenosti. Moře a hory jsou tu neustále v dialogu. Útesy se zvedají přímo z vody, zatímco horské hřebeny se jen pár kilometrů od pobřeží noří do vnitrozemí. Lahově zelené zátoky střídají holé skály, mokřady a laguny dávají útočiště ptactvu, které sem přilétá už po generace.

Na jihu, směrem k řecké hranici, se krajina mění znovu. Dely a mokřady odrážejí oblohu i vzdálené hory, pelikáni dalmatští kloužou nad hladinou a ticho má jiný, hlubší rozměr. I místní, kteří tu žijí celý život, mluví o krajině s respektem – ne jako o kulise, ale jako o partnerovi.

Krajina paměti

Albánská riviéra nenabízí jen výhledy. Jde i o stopy minulosti, které tu netvoří pouhou dekoraci, ale jsou přirozenou součástí krajiny. Ilyrské základy, římské cesty, byzantské baziliky i osmanské pevnosti se vrství bez jasných hranic.

Butrint, tichý a rozlehlý, připomíná, že civilizace se střídají, ale krajina zůstává. Kaňony a průsmy-

Brataj, 2025.

ky, jimiž kdysi pochodovaly armády, dnes slouží poutníkům s batohy.

Cílevědomé putování jen několik kilometrů do vnitrozemí přeneslo objevitele o staletí zpět v čas k epochálním hradům, odkud se kdysi vedly středověké mocenské boje a kontrolovaly obchodní stezky. Opuštěné hrady, které stojí dál, si už jen šeptají své bohaté kroniky.

Berat, s pevností zapsanou na seznam UNESCO, není jen výletním cílem. Je vstupní branou do pochopení albánské identity, kde se prolínají náboženství, kultury i epochy.

Riviéra dnes

Současná Albánská riviéra žije v rovnováze. Staré zdi, kláštery a ruiny tu nejsou kulisou pro turistiku, ale rámcem pro každodenní život. V úzkých uličkách fungují rodinné dílny, které se nezměnily po generace. U stolů se podává jehněčí, ryby a chobotnice, rakije se lije bez spěchu a rozhovory mají čas dozrát.

V tavernách pod vinnou révou se potkává minulost s přítomností. Ne skrze vyprávění, ale skrze chuť, pohostinnost a jednoduchost. Albánská riviéra nenabízí rychlé zážitky. Nabízí návrat k pomalejšímu rytmu, který se člověku dostane pod kůži.

Berat, 2025.

styly. Cesta různými časovými obdobími během jediného odpoledne.

Borsh – sedm kilometrů pláže

Borsh má nejdelší pláž na riviéře. Vesnice je centrem zemědělství, vzduch provoní olivové háje a citrusové sady. Uprostřed všeho stojí hrad ze 3. století.

Piheras, místo, kde se zastavil čas

Staré kamenné domy dodávají vesnici auru nadčasovosti, pověstná je pohostinnost i komunita místních obyvatel.

Putování od Sasaje k Nivici

Sasaj leží mezi horami a mořem, a je lákavým místem pro dobrodruhy i hledače klidu. Bunec je malá zátoka, kde se nebe setkává s mořem v nekonečném objetí. Lukova na terasovitých kopcích nabízí nejčerstvější mořské plody. Shën Vasil je izolovaná vesnice s odlehlými plážemi, které jsou jejím nejlépe strážným tajemstvím. Nivica je hornatější, přírodní hřiště se stezkami vedoucími k tajným vodopádům a jeskyním.

Saranda – městský koktejl

Rušné město, kde se pohodový pobřežní život setkává s městskou sofistikovaností. Od pozůstatků synagogy z 5. století po živou večerní promenádu – Saranda má vše.

Ksamil – albánský „Karibik“

Vesnice známá svými malými ostrůvky, kam se

dá snadno dojet lodí. Azurové vody jsou nesku-tečné, bílý písek nedotčený. Při večeri na verandě u moře se vzduchem line vůně grilovaných mořských plodů, důstojný konec příjemné cesty.

Doprava v Albánii | Čitelný chaos, který dává smysl

První setkání s albánskými silnicemi bývá nezapomenutelné. Ať už sedíte za volantem, nebo sledujete jízdu z pozice spolujezdce, rychle pochopíte, že zdejší provoz má vlastní pravidla. Minibus předjíždí kamion ve stoupání, zatímco se v protisměru řítí osobní auto, motorka objíždí celou situaci z druhé strany a všichni přitom působí překvapivě klidně. Brzy zjistíte, že to není chaos, ale **svérázný, a přitom překvapivě čitelný systém**. Albánci ho ovládají s přirozeností, kterou si i turista osvojí během několika dní. Stačí opustit přísná pravidla autoškoly, přizpůsobit se místnímu rytmu a naučit se důvěřovat tomu, že zde věci fungují jinak – a přesto fungují.

Od moderních tahů po horské serpentiny

Albánská silniční síť se za poslední dekádu výrazně zlepšila. Hlavní trasy mezi velkými městy jsou dnes ve velmi dobrém stavu, často nově vybudované nebo modernizované.

Trasy jako *Tirana–Skadar*, *Tirana–Lezha* či *Tirana–Drač* připomínají silnice ve střední Evropě – kvalitní asfalt, značení, plynulý provoz.

Jakmile však opustíte hlavní tepny a zamíříte do hor, mění se celá dynamika.

- Cesta do *Thethu*, *Ndërlysa* nebo *Valbony* vede po asfaltu, místy úzkém a bez svodidel.
- Stačí odbočit z hlavního údolí a ocitnete se na kamenitých cestách či makadamu.
- Nechybí úseky, kde máte na jedné straně skálu a na druhé hluboký sráz – a vše hlídají jen vaše ruce na volantu a plné soustředění.

Je to však jízda, která odměňuje: za každou zatáčkou se otevírá nový výhled na horské hřebeny Prokletí, modravé řeky a kamenitá údolí.

Svoboda, ale i zodpovědnost

Pro cestování po Albánii je auto nejflexibilnější volba. Umožní vám zastavit u vyhlídky, dojet do vesnic mimo turistické trasy nebo se vydat na hory ve vlastním tempu.

Ceny půjčovního: mimo sezónu 25–30 € na den, v sezóně až dvojnásobek. Při delším pronájmu možná sleva.

Většina půjčoven je malých a rodinných. Auto vám často předá sám majitel, vysvětlí praktické věci a přidá telefon pro případ problémů. Auta bývají starší, pojištění základní, proto je dobré věnovat čas důkladné kontrole.

Doporučuji:

- Před převzetím **detailně nafotit** každý škrábanc a promáčklinu.
- Zvolit vůz podle typu vašich cest – **do hor SUV, ideálně vyšší podvozek**.
- Dodržovat pokyny půjčovny o povolených trasách. Mnohé vozy mají GPS, která odhalí jízdu mimo asfalt s patřičnými následky.

Varování: V půjčovnách se už poučili, že turisté mají tendenci vybrat si levné auto a pak jet do hor na necesty. Do aut proto dali GPSky. Jako příklad poslouží příběh českého turistu, který si s malým osobákem vyjel do hor na šutrovky a tam rozbil vanu. Myslel si, že to vyřeší pojišťovna. Pojistka ale byla jen na silnici, ne na necesty. Když se šel odbavit do letadla, zabavili mu pas a dávají ho do vazby. Pustili ho až když vše s pojišťovnou dořešil a zaplatil škodu.

Podobně řeší i nezaplacené pokuty. Když opouštíte Albánii a máte nezaplacenou pokutu, nepustí vás, dokud ji nezaplatíte.

Veřejná doprava v Albánii má svou logiku, ale pravidla jízdních řádů jsou často spíše orientační.

Autobusy

Hlavní linky už dnes mají tabule s odjezdy a pevná stanoviště, ale realita funguje takto:

- autobus odjede, až když se naplní,
- zastaví téměř kdekoli,
- pokud řidič vidí člověka na krajnici, zpomalí, dá-li najevo, že chce nastoupit

Obytným vozem po Albánii

Naše rodinná dobrodružství při cestování po Albánii.

Text a foto: Jan Richter a Klára Dubovská

Albánie se stala naším rodinným rituálem, místem, kam se každoročně těšíme. S dvěma dětmi na palubě jsme postupně objevili krásná místa této balkánské země, která nás okouzila svou autenticitou, nádherným pobřežím, a především pohostinností místních lidí. Za ta léta jsme si vytvořili vlastní mapu oblíbených míst, která se stala nedílnou součástí našich rodinných dovolených. A nejsme sami – postupně s námi vyrážejí další a další známí a kamarádi.

Proč právě Albánie?

Albánie je pro cestovatele obytným vozem naprosto ideální destinace. Kombinuje krásné pláže Jaderského a Jónského moře, fascinující hory, historická města i přívětivé ceny, které jsou výrazně nižší než v sousedním Chorvatsku či Řecku. Pro rodiny s dětmi je to perfektní volba: moře je čisté, jídlo chutné a místní lidé mají k dětem vřelý vztah. Navštěvujeme ji opravdu pravidelně, takže vidíme, jak se infrastruktura pro obytné vozy neustále zlepšuje a cestování se stává pohodlnější.

Naše oblíbená místa

Skadar – brána do Albánie

Naše cesta buď začíná nebo končí ve Škodře. Oblíbili jsme si kemp Legjenda, kde jsme se postupně seznámili i s majiteli a sledujeme, jak kemp pro cestovatele stále vylepšují. Má krásná parkovací stání, skvělé zázemí, příjemnou restauraci a im-

pozantní výhled na pevnost Rozafa, která je v docházkové vzdálenosti – i když výstup může být v letních vedrech náročnější, určitě stojí za to.

Na koloběžkách či na kole podnikáme výlety do centra města s úžasnou historickou atmosférou. Procházka starým městem s dětmi je vždy zážitkem. Na místní tržnici nakupujeme čerstvé

ovoce a zeleninu na další část cesty. Ve velkých supermarketech, kde lze i obytný vůz zaparkovat, pořídíme zásoby na další cestování.

Směr na jih – Albánská riviéra

Ze Škodry pokračujeme podél pobřeží směrem na jih. Cesta je místy náročnější, ale albánské silnice se pomalu, ale jistě zlepšují. S obytným vozem je samozřejmě lepší být opatrnější. Děti i my dospěláci milujeme výhledy z oken, jak se krajina mění z hor na pobřežní scenérii. Cestou stojí za návštěvu také hrad Lezhe, krásně dominantní již z dál-

ky. Za náročný výšlap budete odměněni krásným výhledem. Albánie se nemá projíždět, má se číst po úsecích.

Tirana nás láká spíše na krátkou zastávku. Rušná, živá, zahlcená dopravou. Na přespání s obytným vozem méně přívětivá, ale na večerní procházku a kontrast k horám dobrá zkušenost.

Přístavní město Drač jsme navštívili pouze dvakrát, je vhodnější spíše pro plážové a hotelové turisty. Pláže na nás příliš nezapůsobily, takže Drač už vynecháváme.

Vlora – město u moře

Důležitou zastávkou je pro nás kemp Cekodhima a Radhimë Beach. Je zde poměrně málo turistů a nádherné čisté přehledné moře, přívětivé pro děti, které se tu krásně vydovádí. Vlny zde nebývají nijak velké a dny plynou mezi koupáním a večerním posezením při západu slunce nad talířem čerstvých ryb. Kemp má báječnou restauraci s velkým výběrem opravdu chutných jídel. Krásný výhled na moře, doprovázený šumem moře, je zážitkem, který nenahradí žádný psycholog.

Desatero doporučení k silničnímu provozu

Velvyslanectví České republiky v Tiraně vydalo **Desatero doporučení k silničnímu provozu, dopravní nehodě a hospitalizaci v Albánii**.

Doporučuji si ho před cestou přečíst. Cituji:

Níže najdete desatero k základní orientaci v jednotlivých situacích. V případě nouze volejte nepřetržitou konzulární linku Velvyslanectví ČR v Tiraně na 00420 222 420 222.

1. V případě dopravní nehody zůstaňte na místě nehody a zachovejte klid, i v Albánii je třeba ve vypjatých situacích krotit emoce, předejít eskalaci a konfliktu. Pokud se jedná o drobné škody, můžete je vyřešit dohodou s využitím formulářů pro pojišťovny, jinak musíte okamžitě zavolat policii, V Albánii není stanovena orientační výše škody pro přivolání policie.

2. Vyfoťte si místo nehody, poškozené vozidlo a vozidlo původce škody a vše, co souvisí s nehodou, a také zjistěte jména a čísla odznaků policistů, kteří případ vyšetřují.

3. Po příjezdu Policie (Policia Rugore) a provedení procedur na místě nehody budete informováni, kdy a kde bude vám předán protokol (záznam o nehodě mj. pro účely pojišťovny) na nejbližší policejní stanici. **Policejní protokol je zpoplatněný, nevydává se na místě, informace o místě a času jeho převzetí je tedy velice důležitá, žádejte ji od Policie. Komplikace v této otázce mohou nepříznivě ovlivnit pojistné plnění.**

4. Pokud víte, že nebudete schopni protokol od Policie fyzicky ve stanoveném termínu převzít, je nutné pověřit převzetím zvolenou osobu, případně právní kancelář. Velvyslanectví v Tiraně nemá pravomoc ani možnost protokol převzít.

5. Před vyzvednutím policejního protokolu si nejprve na policejní stanici nebo v jakémkoliv pojišťovně vyzvednete formulář s číslem účtu, na nějž provedete platbu v bance nebo na jednom z k tomu určených míst (kiosků **EasyPay** sítě systému **Ria Money Transfers**), která najdete na hlavních ulicích měst (orientačně aktuální sít s vysokou fluktuací změn odkaz [zde](#)).

6. V případě, že vám Policie kvůli nehodě uloží pokutu, musíte navíc uhradit tuto pokutu v bance nebo na nejbližším místě k tomu určeném. **Pokuty lze v současnosti hradit pouze na území Albánie. V případě neuhrazení pokuty může pohraniční policie odmítnout výjezd z Albánie.** 7. Po obdržení policejní zprávy je další postup obdobný postupu v ČR.

8. Pokud se po nehodě v případném testu na alkohol či drogy zjistí pozitivní výsledek, jste automaticky považováni za viníka nehody, i když je zřejmé (či se domníváte), že jste ji nezpůsobili. **Albánská policie i další úřady obecně odmítají jednat s osobami pod vlivem alkoholu či drog.**

9. Pokud při nehodě dojde k úrazu cizince, je zpravidla převezen do nejbližší státní nemocnice s pohotovostí (*Spitali Traumes – obdoba našeho JIP*), kde bude zdarma poskytnuta potřebná neodkladná pomoc. Zpravidla pak následuje převoz do některé soukromé nemocnice (*s kvalitnějším vybavením*). V takovém případě je vždy nutno se okamžitě spojit s vaší pojišťovnou (českou či mezinárodní) a získat její souhlas s volbou nemocnice a krytím, což se týká zejména závažnějších zákroků hrazených na místě. Náklady i menších ošetření a zákroků v soukromých zdravotnických zařízeních jdou téměř vždy do tisíců eur.

PODROBNĚ K POSTUPU PŘÍ PLATBĚ POPLATKU

1. pokud policie v některých případech nesdělí číslo účtu, je potřeba vyžádat v jakémkoliv místní pojišťovně žádost pro policii
2. převzít od policie na základě žádosti pojišťovny číslo účtu v bance
3. uhradit poplatek v bance či na jakémkoliv jiném platebním místě (kiosky, označené např. oranžovými logy **EasyPay Ria** nebo **Western Union** – zde většinou nutno v hotovosti)
4. vrátit se s dokladem o zaplacení ve stanoveném termínu znovu na policii, která vydá záznam o nehodě

10. Pro Albánii je charakteristický nebezpečný styl řízení s masovým porušováním základních pravidel, s čímž musí cizinec v místním provozu počítat ve vlastním zájmu. To však neznamená, že policie některá pravidla včetně omezení rychlosti

či parkování nekontroluje, nevymáhá a nepokutuje. Policie rutinně měří rychlost na řadě hlavních tahů a překročení pokutuje; řada míst na hlavních silnicích je nově monitorována i stálými rychlostními radary/kamerami.

Ilustrační fotografie. Foto: Češi v Albánii, 2025.

Zdravotní péče | Naše zkušenosti

Když cestujete s rodinou do země, která je pro mnohé stále tak trochu neznámá, otázka zdravotní péče přijde na řadu velmi brzy. Přiznávám, že při naší první cestě do Albánie jsme ji řešili také. Dnes, po letech pravidelných návratů, můžu říct s klidem: Albánie rozhodně není zdravotnická pustina. Naopak – v mnohém nás příjemně překvapila.

Lékárny – víc než jen prodej léků

Albánské lékárny poznáte snadno. Zelený kříž a nápis „Farmaci“ jsou všudypřítomné. A když říkáme všudypřítomné, myslím to doslova. Hustota lékáren je až překvapivá – v každém městě, v každé větší vesnici, často doslova po 100 metrech. Pro rodinné cestování je to obrovská výhoda. Když dítě dostane horečku nebo vás přepadne bolest hlavy po dlouhé horské túře, pomoc je téměř vždy za rohem.

Albánská lékárna navíc často funguje jako malá ambulance. Nejde jen o prodej léků. Lékárník se ptá, radí, doporučuje. Pokud si není jistý, bez váhání volá lékaři. Ochota pomoci na místě je samozřejmostí, nikoli výjimkou. Opakovaně nás překvapila lidskost a pragmatičnost přístupu.

Obvyklé označení lékáren. Foto: Češi v Albánii, 2025.

Co se dá koupit bez receptu

Bez receptu zde běžně seženete léky na:

- bolest a horečku
- virózu a nachlazení
- alergii
- žaludeční potíže
- dezinfekci, obvazy a základní zdravotnický materiál

Osobně jsem zažil situaci, kdy mi lékárnice bez zbytečných komplikací prodala i injekční stříkačky s přípravkem proti silné bolesti zad a zánětu. U nás by to bylo prakticky nemyslitelné. V Albánii je přístup v tomto směru výrazně pružnější. Ve většině lékáren jsme se bez problémů domluvíli anglicky. A když jazyk selže, funguje úsměv a pantomima. Místní jsou trpěliví a opravdu se snaží pomoci.

Recepty a pravidelné léky

Český recept zde neplatí. Lékárník vám ale většinou doporučí místní alternativu se stejnou nebo velmi podobnou účinnou látkou.

Pokud však užíváte léky pravidelně, rozhodně doporučuji vzít si dostatečné množství s sebou. Nejen kvůli jistotě, ale i kvůli tomu, že budete mít přesně to, na co jste zvyklí.

Kliniky a nemocnice

V turistických oblastech je zdravotní pomoc běžně dostupná. Soukromé kliniky mají velmi solidní úroveň a komunikace v angličtině zde bývá samozřejmostí. Větší města jako Tirana nebo Drač nabízejí moderní zdravotnická zařízení, která splňují evropský standard.

Státní nemocnice mohou být administrativně složitější a jazyková bariéra zde může hrát větší roli. Pokud vám situace nevyhovuje, je možné požádat o převoz do soukromého zařízení.

Pro běžné zdravotní potíže však většinou postačí právě dobře vybavená lékárna.

Moderní klinika, 2025. Foto: Češi v Albánii, 2025.

Cestovní pojištění – klíč ke klidu

Cestovní pojištění je samozřejmost. Doporučuji si před odjezdem zjistit, zda má vaše pojišťovna v Albánii smluvní partnery, a uložit si kontakty do telefonu. V případě potřeby pak vše probíhá výrazně jednodušeji – od komunikace až po úhradu nákladů.

Naše doporučení

Za roky cestování po Albánii jsme řešili jen drobnosti – bolesti zad, záněty, běžné nachlazení. Nikdy nic vážného.

Do auta si vozíme základní lékárníčku:

léky na horečku a bolest, něco na žaludek, dezinfekci, obvazy, repelent. Zbytek se dá bez problémů dokoupit na místě. A často zjistíme, že místní pří-

pravky fungují stejně dobře a někdy i lépe než ty, které známe z domova.

Zdravotní péče v Albánii vás tedy trápit nemusí. Funguje jinak než u nás, někdy méně formálně, ale často s větší pružností a lidskostí. A právě to je něco, co si z albánských zkušeností odvážíme opakovaně.

Šikovní přípravek proti počínajícímu kašli.
Složení: medový prášek, propolis, tymián a vitamin C, 2025.

Nejstarší pivovar v Albánii má české srdce

Na úpatí hory Morava, v kulturním městě Korça, stojí pivovar, který se blíží stovce let a dodnes patří k symbolům Albánie. Založili jej v roce 1928 italští investoři, ale moderní podoba pivovaru nese výraznou českou stopu – ať už v technologii, nebo v řemeslném know-how.

Dnešní provoz je malý, kompaktní a překvapivě tichý. Většina procesů je automatizovaná, v hlavní směně pracuje zhruba 50 lidí. Srdcem celého systému jsou nerezové tanky o objemu padesáti kubíků. A téměř vše kolem nich pochází z Česka – varny i potrubí z Hradce Králové, plnicí linky z Chotěboře, filtrační zařízení z Vysočiny.

Pivovar Korça, přestože jeho roční výstav je jen kolem 100 00 hektolitrů, patří k nejvýznamnějším v zemi a jeho pivo často bývá tím prvním, které v Albánii ochutnáte. Zaměřuje se hlavně na domácí trh, export je minimální. Albánci sami jsou spíš vinaři, ale pivo si do Korči našlo cestu už dřív, především díky místní smetánce, která cestovala po Evropě.

Technologie i kvalita piva se zásadně posunuly po druhé světové válce, kdy do izolované Albánie přišli v rámci mezinárodní spolupráce Němci a především Češi. Právě ti nastavili úroveň, na kterou pivovar navazuje dodnes.

Pod značkou **Birra Korça** najdete pět piv – světlý a tmavý ležák (tmavé je mimochodem jediné svého druhu na Balkáně), Amber Ale a Golden Ale. Nealkoholické pivo tu nečekejte, pivovar vyrábí jen pár klasických druhů a k tomu stáčí přírodní minerální vodu Kristal.

Ač chmel nepochází z českých chmelnic, chuť piva je překvapivě blízká středoevropské tradici. Nicméně Češi mají rádi silnější, hutnější piva.

Jestli je Birra Korça tak dobrá, jak tvrdí, to už musí posoudit každý návštěvník sám. Mě nejvíce chutná kosovské pivo Peja, Korça je na druhém místě a pak Elbar.

Foto: Češi v Albánii, 2025.

Theth

Když se řekne Albánie, většině lidí vytane na mysl Tirana nebo přeplněné pobřeží. Málokdo ví o malé vesnici v severoalbánských Alpách, kde se čas zastavil a hory se tyčí tak blízko, že máte pocit, jako byste se jich mohli dotknout. Theth je ten druh místa, kam se jede utéct před světem.

Cesta do hor

Z Tirany je to asi tři hodiny jízdy, z toho poslední desítky kilometrů po klikaté horské silnici, která vás prověří víc než jakýkoliv adrenalinový park. Vyrazte brzy ráno, ať máte na cestu dost času a světla. Z Tirany do Thethu jezdí autobus několikrát týdně, ale s autem budete mnohem flexibilnější.

Pokud přijíždíte ze zahraničí, přiletíte na mezinárodní letiště v Tiraně. Odtud buď půjčeným vozem, nebo se připojte k jednomu z organizovaných výletů.

Co dělat

V létě se Theth mění v ráj pro túry a kempování. Okolní hory a lesy nabízejí stezky pro všechny

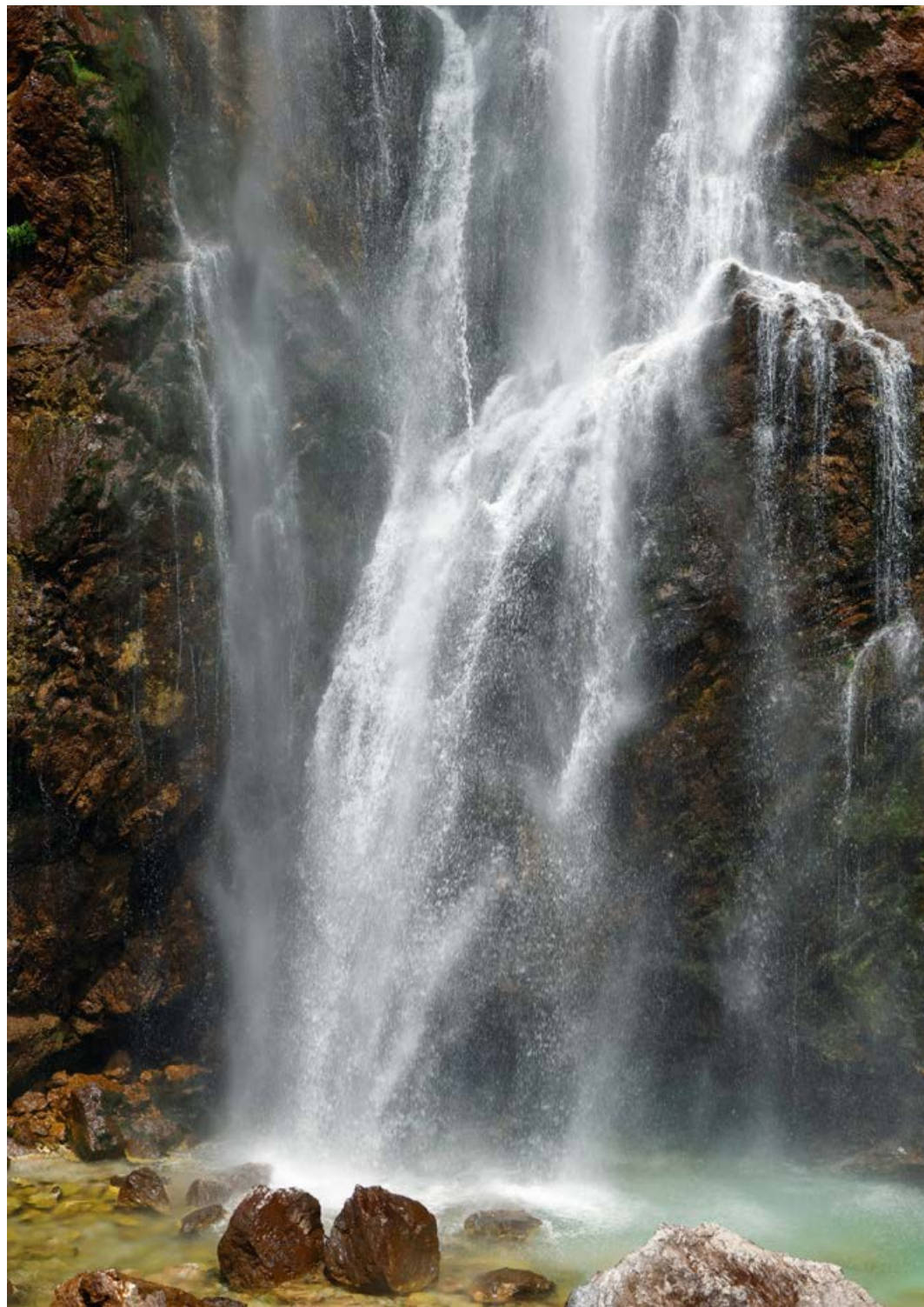
úrovně zdatnosti – od odpoledních procházek k vodopádu Grunas až po náročné přechody do Valbony. Národní park Theth chrání tuto oblast před necitlivou výstavbou a zachovává její divokou krásu. I když ne vždy se záměr podaří.

Pro ty, kdo dávají přednost klidnějšímu tempu, je tu několik muzeí dokumentujících historii a kulturu vesnice. A místní kuchyně? Rozhodně si nechte ujít fasolakiu, vařené zelené fazolky v rajčatové omáčce, nebo druh sýrového koláče, který místní připravují podle staletých receptů.

Kde spát

Možnosti ubytování jsou omezené, ale okouzlující. Ve vesnici najdete několik penzionů, kde vás hostitelé přijmou jako rodinu. Pro dobrodruhy, kterým nevadí drsnější podmínky, nabízí Theth kempy s výhledy na okolní hory, za které byste jinde zaplatili celé jmění.

Alternativou je ubytovat se v blízkých městech jako Bajram Curri nebo Skadar a do Thethu jet na denní výlet. Ztratíte tím však atmosféru večerů u ohně a ranních výhledů na zasněžené vrcholy.

Vodopád Selca | Skrytý klenot Albánských Alp

Letos jsme si konečně našli čas vystoupat až k velkému vodopádu Selca (*ves Selcë, Ujëvara e Shllapit či také Ujëvara e Selcës*), ukrytému vysoko v Albánských Alpách nedaleko hranice s Černou Horou. Dlouho pro nás zůstával jen bodem na mapě, místem, o kterém se mluví spíš šepem. O to silnější byl okamžik, kdy se před námi skutečně otevřel.

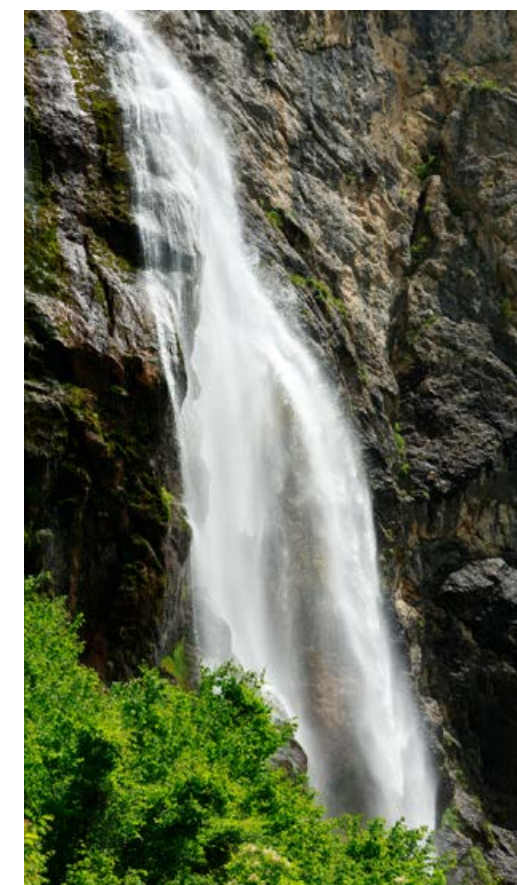
Vodopád, vysoký zhruba 30 metrů, padá z vápencové stěny do chladného jezírka s křišťálově čistou vodou. Okolní krajina působí drsně a zároveň nečekaně jemně – husté lesy, skalní prahy a ticho, které narušuje jen nepřetržitý hukot vody. Nedaleko stojí ruiny starých stavení, tichá připomínka někdejšího života v horách. Vedle nich jednodu-

chý, téměř improvizovaný trekařský kemp. Bez elektřiny, bez komfortu, ale přesně takový, jaký k tomuto místu patří.

Mě osobně však nejvíc potěšily tůně na potoce pod vodopádem. Malé tyrkysové bazény vyhloubené vodou do skály se pro mě staly jedním z nejsilnějších objevů celé letošní tříměsíční balkánské expedice. Místo, kde se čas zpomaluje a člověk má pocit, že je přesně tam, kde má být.

Soutěska Selca

Vodopád je součástí přibližně 6 km dlouhé soutěsky Selca, která se zařezává do střední části údolí Suha. V některých úsecích se kaňon výrazně zužuje a vytváří dramatické skalní formace, jin-

Proč se jmenuje Italka

Místní říkají, že hora nese jméno po italské ženě. Podle legendy sem během první světové války přišla mladá zdravotnice z Itálie. Zamilovala se do hor i do místního pastevce. Když zemřel, vystoupila na tuto horu a už se nevrátila. Našli ji nahore, obrácenou tváří k jihu směrem k Itálii. Je to jen příběh. Ale na Talijance má každý příběh nějakou váhu. Možná proto, že tahle hora vždycy spojovala světy, které k sobě patřit neměly.

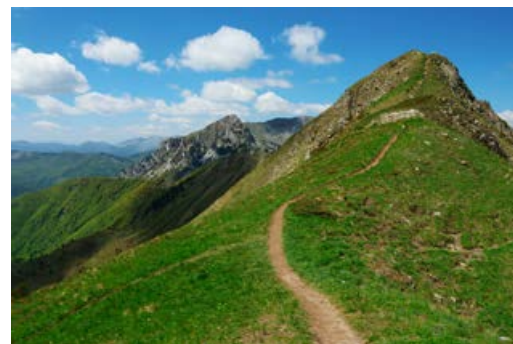

Hora, která spojuje

Talijanka není nejvyšší. Není ani nejtěžší. Ale je výjimečná. Je to hora přechodu. Mezi státy. Mezi geology. Mezi mírnými kopci a brutálními Alpami. A když se večer vrátíš do Lëpushe, sedíš u stolu s jehněčím, sýrem a sklenicí rakije. Venku se nad údolím rozsvěcují první hvězdy a ty víš, že jsi nebyl jen na túře.

Na hranici dvou světů, 2025.

Údolí Shaly

Cesta časem podél tyrkysové řeky

Řeka Shala (*alb. Lumi i Shalës*) pramení vysoko v Albánských Alpách u vesnice Theth. Během sedmatřiceti kilometrech se z horského potoka pod masivem Radohina postupně stává hluboká tyrkysová řeka, než se nakonec ztratí v tichých vodách jezera Koman. Právě tady vznikl obraz, kterému se dnes přezdívá „Albánské Thajsko“. Jenže Shala není exotická atrakce. Je to kraj paměti.

Tyrkysová voda se zakusuje do vápencových stěn, vegetace splývá až k hladině a svět působí nedotčeně. Přesto to není divočina bez lidí. Je to živé údolí, kde kmenová kultura přežila izolaci, osmanskou nadvládu i desetiletí komunistické diktatury.

Kmen Shala – země a identita

Údolí Shaly je historickým územím kmene Shala (*fis i Shalës*), jednoho z nejstarších severoalbánských kmenů. První písemná zmínka se objevuje už roku 1634 v italských pramenech pod názvem Sciala. Podle legend sdílejí Shalové společného předka s kmeny Shoshi a Mirdita. Příběh vypráví o třech bratrech: jeden dostal sedlo (*alb. shalë*), druhý síto (*alb. shoshë*) a třetí nic nedostal, a tak svým bratrům popřál dobrý den (*alb. mirëdita*). Od těchto darů si kmeny odvodily svá jména, která dodnes formují mapu severní Albánie.

Kmenové území leží mezi řekami Drin a Valbona v oblasti Dukagjinské vysočiny a dělí se na Horní a Dolní Shalu. Horní Shalu tvoří Theth, izolovaná horská obec, která za Osmanské říše tvořila vlastní vojensko-administrativní jednotku (*bajrak*). Dolní Shala je otevřenější, s mírnějšími svahy a rozptýlenými vesnicemi, kde se život řídí řekou a ročními obdobími.

Cesta podél řeky

Cesta údolím Shaly není silnice v běžném slova smyslu. Je to stará horská trasa, místy rozbitá, úzká a strmá. Místní ji využívají jen tehdy, když musí. Pro cestovatele je to zkouška trpělivosti a zároveň jeden z nejsilnějších zážitků severní Albánie.

Prach, brody, kameny a místa, kde není kam uhnout. Odměnou je pocit, že projíždíte krajinou, která se světu otevřela teprve nedávno.

Ndërlysay – brána k řece

Ndërlysay leží několik kilometrů jižně od Thethu a dnes je nejčastějším vstupním bodem do údolí. Právě odsud se chodí k přírodním divům, která Shalu proslavila.

Kamenné vany / Růžové kameny (*Vaskat e Gurit*) jsou vyhloubené přímo do skály. Proud vody tu po tisíciletí tvořil bazény, prahy a malé vodopády. Je to místo koupání, odpočinku i ticha, kde

Vrcholové partie nabízejí nádherné výhledy např. na horu Mullafcit (2031 m n. m.) a Rupa (2266 m n. m.), Valbona, 2025.

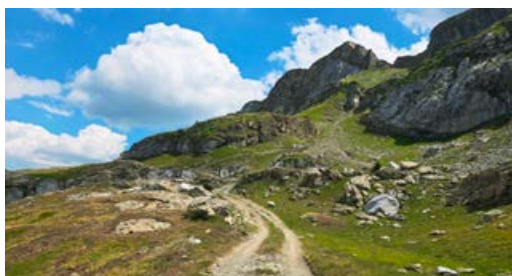
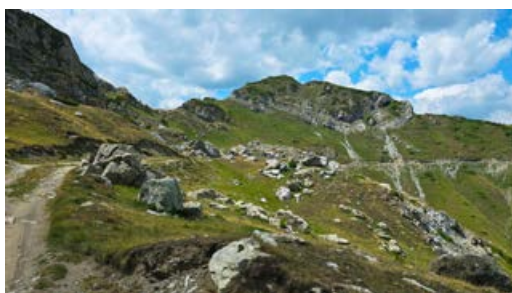
Maja Isuf Demës a Maja Gjarpërit Çeremit

Naším cílem byla oblast východně nad Çeremem. Původně jsem plánoval postup na těžko až k hranici s Černou Horou, odtud ve směru na Dobërdol a pak k vrcholu Isuf Demës. V penzionu nám ale poradili, že část cesty podél hranice zvládneme autem. Díky tomu můžeme výlet stihnout během jednoho dne a obejít se bez těžkých batohů.

Cesta lesem značená jako *Rruga Isufaj* pokračuje výš, u jednoduchého „lidového“ kiosku přechází v *Rruga Çerem–Dobërdol*. Následuje několik serpentín, pak se trasa narovná a já můžu trochu zrychlit. Hromady štěrku a srovnaný povrch napovídají, že je silnice ve výstavbě. Ujedeme asi 9 km, než se cesta výrazně zhorší. Auto nechávám v lese a pokračujeme pěšky, k horám zbývá zhruba 5 km.

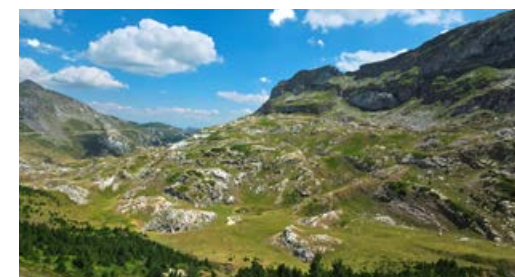
Hora Isuf Demës, 2025.

Sedlo Qafa e Lopëve, 2025.

Po výstupu z lesa se objevuje další osada rozhozená po svahu, podobná Çeremu. Některá stavení se opravují, ale vznikají i nová. Pastevectví tu možná stále dává smysl. Nebo se lidé připravují na příchod turistů. Cesta se jednou možná dočká asfaltu, a s ním i změny charakteru celé oblasti. Jak rychle a jak hluboké ty změny budou, ukáže čas.

Nad vesnicí se zvedají svahy směřující k sedlu *Qafa e Lopëve*. Právě tudy vede logická linie putování k oběma vrcholům. Krajina se otevírá, stop lidské přítomnosti ubývá a přibývá ticha, větru a výhledů.

Sedlo Qafa e Lopëve a hora Isuf Demës, 2025.

Maja Isuf Demës (2243 m n. m.) dominuje horizontu. Nádherná, výrazná hora. Pod ní se roz-

Hora Isuf Demës, 2025.

Překonat její ledový chlad z horských pramenů mi pak výborně pomohly neoprenové ponožky, které dokázaly udržet nohy v teple i v extrémních podmínkách.

Pro mě to byla chvílemi skutečná stezka hrůzy, i když panoramata byla naprosto fantastická.

Begajský kanál rozhodně nepatří mezi běžné turistické procházky. Jedná se o náročnou a dobrodružnou trasu, kterou je dobré zvážit podle úrovně svých zkušeností.

Představuje jedinečné spojení přírodní krásy a adrenalinu. Pro zkušené turisty je to skvělý tip

na netradiční výlet, pro ostatní spíš výzva, kterou je dobré důkladně zvážit. Pokud se však vydáte na tuto trasu s rozvahou, dobrým vybavením a za příznivého počasí, může to být naprosto nezapomenutelný zážitek v srdci Albánských Alp.

do Albánských Alp, do hor Korabu i Tropoji. Pro cestovatele je to brána do jedné z nejdivočejších částí Albánie.

Proč se tu zastavit

Ne kvůli architektuře, ne kvůli nočnímu životu, ale kvůli příběhu.

Večer, když sedíš u jezera Fierza s rybou na talíři a rakijí v ruce, hory Gjallica se tyčí nad hladinou a vítr vane od Drinu. Pod tebou leží utopené město, za tebou betonový Kukës. A kolem příběh, který se nedá zapomenout.

Kukës není krásný. Ale je skutečný. A někdy je to víc než krása.

Využívali jsme ho k nocování při cestách do hor, když jsme si zkracovali cestu přes Kosovo. Z Bajram Curri vede silnice i po albánské straně přes Krumë. Jednou jsme ji ze zvědavosti zkusili, ale uznávám, že doporučení cestovatelů jet přes Kosovo mělo smysl. Bylo to rychlejší, ale hlavně byla možnost navštívit velmi zajímavá města, jako Prizren či Gjakovë s tureckým bazarem.

Našel jsem na okraji města nový moderní penzion, ukrytý mezi restaurací a autoservisem. Když už jsme tam bydleli potřeť, byli jsme s majitelem

kamarádi, dával mi vybírat pokoj, který se mi bude líbit, dal umýt auto... Přespali jsme tu poté i s mou ženou, když jsme spolu putovali do Valbojny a Bajram Curri na túru kanálem Gash.

Na náměstí v centru jsme našli šikovné restaurace na každodenní občerstvení. Pivo měli, horší to bylo s vínem, protože ne ve všech restauracích ho podávali. Byly prý muslimské. Každé ráno a večer jsme cestou z náměstí do bydlení nakupovali na ulici čerstvé ovoce a zeleninu. Po Elbasanu bylo pro nás tohle město v Albánii nejlevnější.

Město pod městem

Zatímco na povrchu rostl nový Kukës, hluboko pod ním vznikala tajná svět. Síť bunkerů a tunelů, která měla v případě války ukrýt až deset tisíc lidí. Albánie se tehdy připravovala na útok ze všech stran – NATO, Jugoslávie, Řecka i vlastních spojenců.

Dnes vás po těchto chodbách provede *Afrim Cenaj*. Jeho otec tu sloužil jako důstojník. Vchází se nenápadným vchodem a najednou jste v betonovém labyrintu, který měl přežít i jaderný výbuch. Dlouhé chodby, ventilační šachty, místnosti bez oken. Kukës má doslova druhé město pod zemí.

Jezero Zemra, místo, kde se tělo ozve

Sedlo Belega – začátek, který nemá konec

Stojím u auta v sedle Belega na hranici Černé Hory a Kosova. Batoh vedle mě – pětadvacet kilogramů. Stan, spacák, karimatka, tři litry vody, vaříč, dvě kartuše, konzervy, instantní jídla. Každý gram má svůj důvod, ale všechny dohromady mají jednu vlastnost – jsou sakra těžké. „Připravená?“ ptám se ženy.

Přikývne. V očích má klid, ještě neví, co přijde. Já to vlastně taky nevím.

Zamykáme auto. Házíme si batohy na záda a sestupujeme do sedla Bogičes.

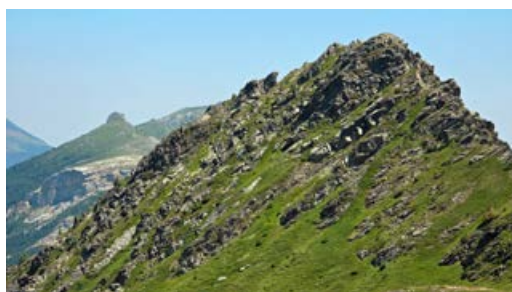
První krok je vždycky nejlehčí. Teprve stý, tisíc, desetitisíc, to už bolí.

Sedlo Belega, uprostřed pak sedlo Bogičes, 2025.

Jezero Tropoja, 2025.

Žena vzdychne. „Do Zemry?“
„Do Zemry.“
A pokračujeme.

Když tělo křičí ne, ale hlava říká dál

K jezeru Zemra (*Liqeni i Zemrës*) vede stezka, které se stezka říká jen ze slušnosti. Je to spíš série balvanových bloků, které musíte překonávat jeden po druhém.

Prudce stoupá suťovitými a travnatými žleby. A s plným batohem tu člověk cítí každý kilogram vybavení.

Nohy mě bolí. Ramena mě bolí. Záda mě bolí. Dýchám těžce, pot mi teče po obličeji, a chci to vzdát.

Vrátit se přeci jen k jezeru Tropoja. Ale nejde to. Nemůžeme se vrátit – je už pozdě odpoledne. Nemůžeme tady spát – není kde postavit stan. Musíme nahoru.

A pak se to stane.

Šlápnu na volný kámen, ten se protočí, ztrácím rovnováhu a batoh mě strhává k zemi. Hlavou dolů z kopce vidím všechny svaté.

Ležím a čekám, až největší bolest přejde. Žena mezitím zmizela někde za skalami, mé volání neslyší.

Krása bez úkrytu

Jezero Tropoja (*Liqeni i Tropojës*) leží uprostřed suťových svahů a strmých hřebenů. Když vidím poprvé tu tyrkysovou hladinu lesknoucí se jako broušený kámen, zapomenou na chvíli na bolest nohou.

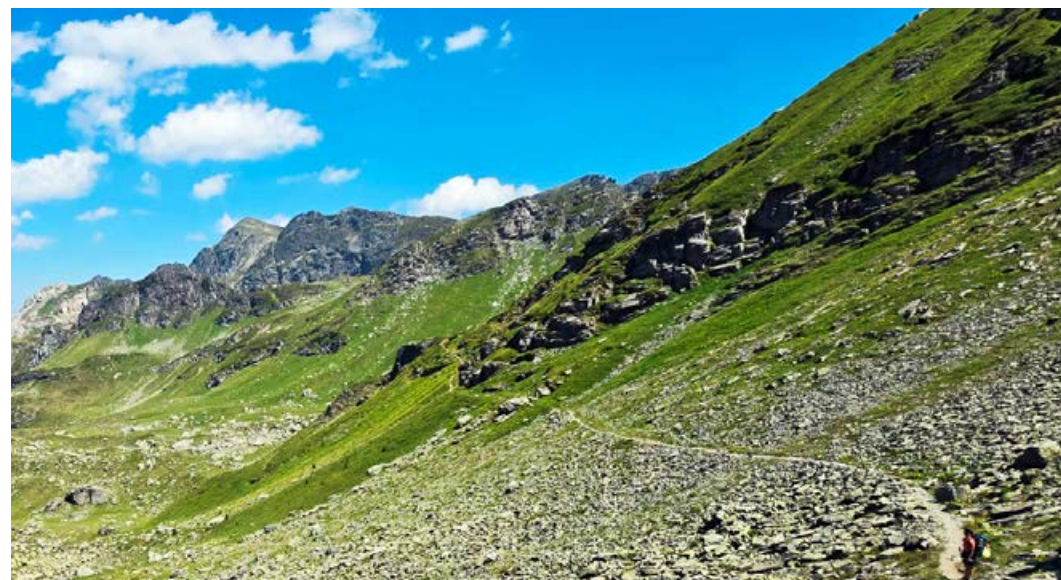
„Tohle je krásný,“ říká žena.

Přikývnu. „Jo. Ale bohužel tu nemůžeme zůstat.“ „Proč ne?“

Ukazuji na velkou travnatou plochu kolem jezera. „Žádné krytí před větrem. A vítr je tady docela silný.“ Přesto váhám a hledám místo k přenocování. Fičí. Mimo kámen u jezera není, na co si sednout. Úplně si tu neumím představit příjemný večer. Dneska ne.

Vítr fouká přes jezero, studený, ostrý.

„Musíme jít dál,“ říkám.

Opatrně se zbavuji batohu. Sundávám pásy, přezky, hlavní upevnění. Trvá to věčnost. A pak se pomocí holí dokážu přetočit na kolena a vstát.

Po dalších několika stech metrech se to stane znovu. Volný kámen, pád, batoh. Tentokrát dopadnu na bok. Bolest je prudší. Žena už ale stojí nade mnou. „Jsi v pořádku?“

„Ne. Ale jdu.“

Když vstávám, říkám: „Gjeravici dneska ne.“

Podívá se na mě. Vidím úlevu.

„Souhlasím. Budeme rádi, když dojdeme k Zemře.“

Pak jsem ho uviděl

Jezero Zemra (*Liqeni i Zemrës*) se objevilo náhle za skalním hřebenem – dokonalý tvar srdce, vyřezaný ledovcem před tisíci lety, naplněný vodou tak čistou, že jsem viděl kameny na dně i v hloubce několika metrů. Okolní vrcholy včetně Gjeravi-

Budu k vám upřímný. Na návštěvu kaňonu jsem se opravdu těšil, možná až moc. Místo je bezesporu pěkné, ale nenaplnilo úplně moje očekávání. V Albánii najdete desítky podobných lokalit, které jsou často hezčí a zajímavější.

Hned při příchodu mě překvapil mladík na motorce, který s ní vjel rovnou do potoka a nechal ji stát u skály ponořenou ve vodě – ne úplně to, co jsem si představoval pod pojmem divoká příroda.

Pokud restauraci navštívíte v době oběda nebo k večeru, může být docela plná. Uprostřed zdánlivé divočiny se sem totiž schází movitější albánská komunita z okolí, takže se připravte na to, že tu možná nebudete zdaleka sami.

Jak se tam dostat a kde zaparkovat

Kaňon Sinec je dopravně relativně dobře dostupný. Do vesnice Lumas, vzdálené něco přes dvacet kilometrů od Beratu, vede úzká asfaltová silnice.

Restaurace Sineci Lumas, 2025.

Z ní pak pokračuje nebezpečná cesta až na konec další vesnice.

Parkoviště u restaurace Sineci Lumas bývá obsazené terénními vozy, které dokáží přebrodit řeku a projet po nebezpečné kamenité cestě, jež řeku místy kopíruje a občas ji křížuje. Pro běžná osobní auta to není vhodná trasa.

Ostatní návštěvníci parkují auta na konci vesnice ve stráni na trávě mezi stromy a keři u prašné cesty před prvním brodem. Odtud můžete jít pěšky buď přímo korytem řeky, nebo snáze po cestě vedoucí podél ní.

Brod: <https://mapy.com/s/lagebotada>
 Restaurace: <https://mapy.com/s/rejunadova>

Po pádu Říma se prameny neztratily. Využívali je Byzantinci, později Osmané a po celá staletí také místní obyvatelé. Voda tu prostě byla – horká, sirná, zapáchající, ale léčivá. Moderní lázeňství však přišlo až ve 20. století. A přišlo z Čech.

Beno Winter a československý zázrak

V roce 1924 byla v Praze provedena první vědecká analýza místních minerálních vod. Odborníci z Univerzity Karlovy potvrdili vysoký obsah síry a minerálů, ideálních pro léčbu revmatických onemocnění.

Zlom přišel ve třicátých letech. Do Treganu dorazil *Beno Winter*, ředitel lázeňského podniku v *Mariánských Lázních*. Strávil tu několik týdnů, zkoumal prameny, měřil teploty, analyzoval vodu a porovnával ji s evropskými lázněmi. Jeho závěr

byl jednoznačný: *Tregan* má potenciál stát se skutečnými lázněmi evropské úrovně. Doporučil výstavbu moderního lázeňského komplexu. A Albánci ho poslechli.

Park Nosi, lázně nad pramenem

Roku 1932 byl otevřen první moderní lázeňský hotel, *Park Nosi*. Postavil ho podnikatel *Grigor*

Nosi z Elbasanu podle projektu rakouského architekta. Budova vyrostla přímo nad hlavním pramenem, bez čerpání, bez technických kouzel. Voda vyvěrala přirozeně přímo ze země.

Dodnes patří **Park Nosi** k nejrespektovanějším lázeňským domům v zemi.

Podle místních vzpomínek si *Grigor Nosi* jako dítě vařil vejce přímo v termální vodě. Není to přehnané, prameny tu vyvěrají s teplotou přes 56 °C. Síra štípe do nosu, pára se valí nad bazénky a kovové šperky tu nemají šanci přežít.

Zápach, který léčí

Sirný zápach je první věc, které si všimnete. Druhá je ticho. A třetí pomalost.

Voda v Llixhat e Elbasanit léčí především revmatismus, artritidu, problémy s páteří, klouby a nervovým systémem. Pomáhá i při kožních potížích, rekonvalescenci po úrazech a některých chronických onemocněních. Kromě koupelí se zde používají i bahenní zábaly, jednoduché a účinné. Nečekejte luxusní lázně. Čekajte funkčnost. Kabiniky, vany, bazénky. Lékaře, kteří tu pracují celý život a lidi, kteří přijeli proto, že je něco bolí.

Nový boom, starý duch

Po letech stagnace za komunismu a chaotických devadesátkách zažívají Elbasanské lázně nový rozmach. Vyrostly desítky hotelů a penzionů, některé přímo nad prameny, jiné s přivedenou horkou vodou. Přesto si místo zachovalo zvláštní

atmosféru – směs improvizace, tradice a každodennosti.

Většinu návštěvníků tvoří Albánci. Přijíždějí sem na víkend, na týden, někdy na celý léčebný cyklus. Potkáte tu i Makedonce, Řeky, Kosovské Albánci. Západní turisté zatím jen opatrně objevují místo, kde se skutečně léčí a kde se síra neřeší aromaterapií.

Místo, které si na nic nehraje

Llixhat e Elbasanit nejsou Karlovy Vary. Nejsou Baden-Baden. A ani se o to nesnaží. Jsou syrové, dostupné, někdy chaotické.

Je na tom něco symbolického: lázně, které využívali Římané, dnes fungují díky základům položeným československým odborníkem. Beno Winter možná netušil, že jeho práce přežije války, režimy i ekonomické krize. Ale přežila.

Když večer sedíte v horké vodě, obklopení párou a lidmi, kteří nemluví anglicky, ale jejich těla vyprávějí podobné příběhy bolesti a úlevy, pochopíte, že tohle není turistická atrakce.

Je to místo, kam se jezdí uzdravovat.

A někdy jsou právě taková místa ta nejcennější, jaká na cestách najdete.

Lázně jsou právě v rekonstrukci (2025), hlavní pavilon se modernizuje a zdá se, že bude už na další sezonu dobře připravený. Do dalších budov se opravuje nebo vyměňuje potrubí, které se už vzpouzí jakkoli a komukoli pomáhat.

Vodní elektrárna (MVE Martanesh), 2025.

tem přes řeku začínala kamenitá cesta vedoucí nahoru ke kanálu.

Kanál byl impozantní několik metrů široký betonový žlab, kterým tekla rychlá ledová voda z malé přehrady směrem k elektrárně.

A pak přišly tunely.

Ano, tunely. Průchody vyražené přímo ve skalách, kterými koryty tekla voda. Ale dalo se jimi projet autem, betonový kanál vedl po okraji.

Tma, vlhko, kapky vody padající ze stropu. Dobrá, jedeme. Zvuk motoru se odrazil od stěn. Trochu klaustrofobické, ale fascinující.

„Tohle je hustý,“ řekl Fery.

„Jo,“ přikývl jsem.

Bylo vidět, že ho to tu fascinuje. Všude a na všechno totiž pořád jen slyším „je mi to jedno“. Konečně vnímám jeho zájem, nadšení.

„Za pět let? Možná bude Stavec taky plný restaurací a parkovišť. Nebo možná zůstane stejný, protože je příliš daleko, příliš těžko dostupný.“

„Doufejme v to druhé.“

„Doufejme.“ Naději jsme zapili rakijí.

Ale pravda je, že nevíme. Albánie se mění rychleji, než dokážeme sledovat. Místa, která byla před dvěma lety divočinou, jsou dnes turistickými hot-spoty. A místa, která jsou dnes divočinou? Kdo ví, co s nimi bude zítra.

Martanesh má dnes dvě tváře.

První tvář je most Vasha – moderní restaurace, parkoviště, davy turistů, lanovka, lehátka. Je to pohodlné, dostupné, bezpečné. Ale ztratilo to duši.

Druhá tvář je Stavec a prostor kolem. Odlehlá osada, kamenné domy, pastevci, ticho. Je to náročné, autentické, živé. A má duši.

Kterou tvář si vyberete, záleží na vás. Ale vyberte si rychle. Protože Martanesh 2023 už není stejný jako Martanesh 2025. A Martanesh 2030? Kdo ví.

Poznámky z cesty

Kde: Severní Albánie, oblast Krasta, osada Stavec

Jak se tam dostat:

- Trasa: Tirana → Shkallë → Krasta → Stavec
- Nutné: Terénní auto nebo SUV
- Stav cest: Asfalt do Krasty, pak štěrk a kameny
- Alternativní cesta (industriální dobrodružství):
- Odbočka k elektrárně:
41.4683103N, 20.1093997E
- Konec kanálu: 41.4407858N, 20.1512156E
- Příjezdné tunely!
- Lávka a přehrada – stojí za návštěvu

Most Vasha:

- Nový turistický most:
41.4736319N, 20.1023736E
- Starý osmanský Dívčí most:
<https://mapy.com/s/regufahoho>
- Restaurace, parkoviště, „pláž“

Stavec:

- Souřadnice: <https://mapy.com/s/fapabuguze>
- Žádné restaurace, žádné hotely, žádná civilizace
- Pastevci, ovce, ticho

Co si vzít:

- Terénní auto
- GPS / offline mapy
- Vodu
- Jídlo (není tu nic)
- Respekt k přírodě a lidem

Kdy jet:

- Nejlepší: Květen–září
- Vyhnout se: Dešti (cesty = bahno), zima (sníh, led)

Doporučení:

- Informujte někoho o trase
- Signál je minimální/žádný
- Pomoc je daleko

Děravá hora | Mali me Gropa

Dva a půl hodiny od kamene ke kameni

„Hele, tady už bych dál nejel.“

Fery se na mě podíval přes okraj mapy, pak se podíval na cestu před námi, pokud se tomu vůbec dalo říkat cesta, a pak se podíval na mě znovu.

„Dostaneme se tam?“

„Jo. Otázka je, v jakém stavu.“

Byli jsme někde uprostřed ničeho, na horské silnici SH54 směrem k Qafmollë, a před námi se táhla cesta, která vypadala spíš jako vyschlé koryto horského potoka než jako něco, co by mělo vést k cíli. Kameny velikosti fotbalových míčů, výmoly hluboké třicet centimetrů, místy skalní výběžky, které vyčnívaly jako zuby.

A já jsem si v tu chvíli uvědomil, že **Děravá hora** (*Mali me Gropa*) se nebude vzdávat snadno.

Volba cesty rozhoduje

Udělali jsme zásadní chybu. Nenastudovali jsme si pořádně cestu. Společali jsme na to, že „se to nějak povede“, že „GPS nás dovede“, že „určitě to zvládneme“.

me“. A teď jsme tady. Před námi je ještě deset kilometrů do cíle. Jeli jsme je dvě a půl hodiny.

To není tempo procházky. To je tempo hlemýžďe s artritidou.

Fery se v tu chvíli ukázal jako skvělý parták. Uměl výborně „číst“ terén – viděl, kde projede levé kolo, kde pravé, kde musíme projet úhlopříčně, kde radši pomalu a kde vůbec. Navigoval mě téměř od kamene ke kameni, volal: „Vlevo! Ne, víc! Teď doprava! Pomalu! STUJ!“ a já se snažil neurazit výfuk, neprorazit vanu motoru, nezůstat viset na skále. Stresující a vyčerpávající.

a vodopád řve, až to slyšíte už z parkoviště. Na podzim, po letních bouřkách, je vodopád znovu silný a hladina tůně vysoko.

Ale i v létě má tohle místo velké kouzlo. Procházka je příjemná, stezka vede stínem, kolem teče potok, slyšíte šumění vody. A když dojdete k vodopádu, čeká vás ledová koupel v průzračné tůni. Voda má asi deset stupňů i v srpnu. Ale po pochodu v horku to spolehlivě osvěží. A když se ponořit nedokážete, aspoň si namočíte nohy. To stačí.

V zimě je vodopád taky krásný, ale méně navštěvovaný. Voda někdy částečně zamrzne a vytvoří ledové krápníky. Turistů je minimum. Ticho.

Klid. Jen vy a příroda.

Ujëvara e Shën Gjergj není opuštěné místo. O víkendech, zvláště v létě, přijíždějí rodiny, skupiny mladých lidí, turisté. Ale není to nápor jako v Theth nebo na pláži v Ksamilu. Pořád je tu prostor, pořád můžete najít svůj klidný kout.

Atmosféra je uvolněná. Lidé sedí u vody, grilují (*ano, někteří si přinesou přenosný gril*), hrají si s dětmi, fotí se. Není to posvátné ticho, ale není to ani turistický cirkus. Je to prostě místo, kam Albánci jezdí relaxovat. A vy jste tam vítáni taky. Pokud přijedete brzy ráno kolem osmé, můžete být u vodopádu sami. Jen vy, voda a ptáci. To je ta nejlepší varianta.

Proč to stojí za to

Protože je to blízko. Protože je to krásné. Protože to není turistická past, ale autentické místo. A protože koupel v ledové vodě pod vodopádem v srpnu, když venku je 35 °C, je zážitek, na který nezapomenete.

Ujëvara e Shën Gjergj není hlavní důvod, proč jet do Albánie. Ale když už tam jste, a máte den navíc, nebo si potřebujete odpočinout od horka Tirany nebo prachu Drače, zajděte tam. Stojí to za to.

A nezapomeňte si vzít plavky.

Parking: <https://mapy.com/s/budapejono>

Parkoviště je placené, asi 100–200 leků (1–2 eura). Je to neformální, zaplatíte místnímu, který tam dohlíží na auta. Nejsou tam závory ani automaty, jen chlap se stoličkou a kasičkou. Ale je to v pohodě, auta jsou v bezpečí.

Praktický tip: Po návštěvě vodopádu můžete zajet do vesnice Shëngjergj na oběd. Místní restaurace servírují tradiční albánskou kuchyni (*fergese*, *byrek*, pečené jehně) za rozumné ceny. A místní vás přivítají s úsměvem.

Rruga e Rrjollit

Mezi mořem, dunami a lidskou zvědavostí

Na jaře 2025 se otevřela nová silnice mezi **Shëngjinem a Velipojí**. Patnáct kilometrů asfaltu, které škrtnou dlouhou objížďku a zkrátily cestu o víc než hodinu. Skutečná hodnota této silnice neleží v úspoře času. Leží v krajině, kterou otevírá. Technicky vzato úspěch, prakticky další důkaz, že Albánie se mění rychleji, než si stačíme zvyknout.

Silnice se ze Shëngjinu zvedá nad moře, stoupá po svahu do výšky kolem sta metrů. Vyhlídka **Ballkoni Panoramik** visí nad pláží **Rana e Hedhun** jako balkon nad propastí. Krásný výhled je široký a otevřený v celé své šíři od mysu Rodon až

k černohorské hranici. Moře, laguny, pásy písku a zeleně se skládají do panoramatu, které působí klidně a přehledně, a přitom si zachovává syrovost severní Albánie.

Podél trasy se střídají výhledy na *lagunu Viluni*, oblast *Rrjoll*, písčné duny *Rana e Hedhun* i samotnou pláž *Shëngjin*. Je to silnice, která svádí k častému zastavování ne proto, že by byla náročná, ale proto, že krajina si o pozornost říká sama.

Rana e Hedhun – poslední dotek divočiny

Rana e Hedhun (*Sesutý písek*) je jedním z nejzvláštnějších míst albánského pobřeží. Masivní

Vyhlídka Ballkoni Panoramik visí nad pláží Rana e Hedhun jako balkon nad propastí, 2025.

Horní Grabova | Grabovë e Sipërme

Vesnice, která zůstala sama se svým časem

Horní Grabova (*Grabovë e Sipërme*), leží vysoko v horách jižní Albánie, v nadmořské výšce přes dvanáct set metrů. Čtyřicet čtyři kilometrů od Gramše – a přesto na hony vzdálená všemu, co dnes nazýváme světem. Je to místo, kde se čas nezastavil náhle, ale pomalu, téměř ohleduplně. Jako by sem jednadvacaté století prostě nedošlo.

Kamenná vesnice se rozkládá v horském sedle a působí dojem, že čeká. Ne na turisty. Spíš na to, až se někdo znovu zeptá, čím vlastně byla.

Lidé, kteří zůstali

Grabova je domovem *Arumunů* – *Valachů*, pastevckého národa, který si po staletí uchovával jazyk, víru i způsob života. Ti grabovarští patří k těm, kteří odmítli opustit pravoslaví, a byli proto vytlačeni vysoko do hor. Právě zde vytvořili komunitu, která přežila říše, války i režimy. Vesnice vznikla už v 10. století. V době největšího rozkvětu, v 17. století, měla Grabova postavení města s tisíci obyvateli, řemesly, obchodem i přímými vazbami na osmanský dvůr. Po *Voskopoji* byla druhým nejvýznamnějším arumunským centrem široko daleko. Dnes tu žije sotva čtyřicet rodin.

Vlny odchodů

Grabova nikdy neopustila sama sebe dobrovolně. Odchody přicházely ve vlnách – po pádu *Moschopole*, v meziválečných letech, za komunismu. Řemeslníci byli přesunuti do měst, víra zakázána,

na, tradice vytlačeny do soukromí. V Grabovë si přesto dokázali uchovat svou identitu. Náboženské obřady praktikovali v tajnosti, udržovali pravoslavná jména podle světců a uzavírali sňatky v rámci své etnické skupiny. Identita přežila.

Stará Grabova...

Když se mraky na chvíli protrhly, Valamara nabídla úžasné výhledy, 2025.

Pod nejvyšším vrcholem Valamary pramení Shkumbin, jedna z nejdelších albánských řek, 2025.

Dneska mi to prostě nejde.
Fery mě hecuje. „Už jen kousek.“
Dáváme si svačinu. Mlčky. Pak jdeme dál.

Křoviska mizí, zůstává jen kámen. Ostrý, nestabilní. Každý krok je malý boj o rovnováhu. Na hřebeni se mlha přelévá přes okraj jako voda. Vrchol poznáte jen podle hromady kamenů a tyče.

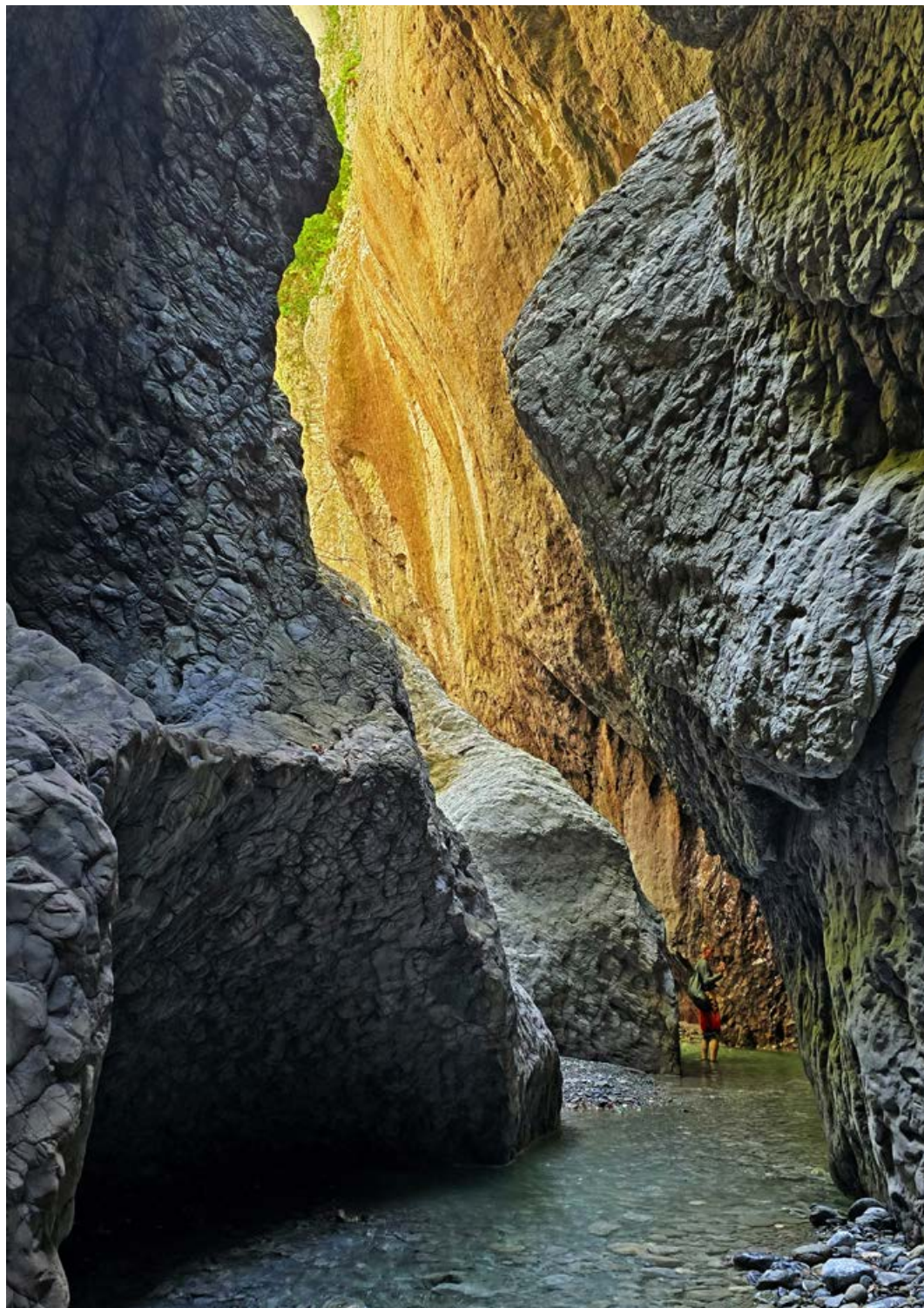

Vrchol Valamary, 2025.

Čekal jsem panorama Albánie od Jónského moře po Makedonii. Místo toho jen šedé okno, občas se otevře průhled. Pod námi se na chvíli ukážou jezera – tyrkysové kapky rozházené po svazích. Ne všech osm, možná sedm. Mraky si krajinu půjčují a zase ji berou zpět.

Stojíme, čekáme, fotíme. Zase čekání. Aspoň, že neprší, a to je vlastně vítězství.

vadle. Když jdete ze stínu do světla, je to jako přejít z mrazáku na slunce.

A zvuk? Zvuk je šumění vody, kapání ze skal, občas křik ptáka vysoko nahoře. Nic víc. Žádná auta, žádný hluk civilizace.

„Tohle je jako jiný svět,“ řekl jsem. „Proto sem chodím.“

Šli jsme dál. Voda nám sahala někdy po kolena, někdy po prsa, někdy po krk. Občas jsme museli šplhat přes balvany, občas se protlačit úzkou šterbinou mezi skalami. A pak jsme narazili na první tyrkysovou tůň.

Barva, která neexistuje

Tyrkysové tůně v kaňonu Holta vypadají jako z jiné planety. Voda je tak čistá, že vidíte kameny na dně i v hloubce tří metrů. A barva? Barva je

tyrkysová, ten odstín modré a zelené, který vypadá nereálně, jako by někdo přidal do vody barvu. Není to filtr. Je to kombinace minerálů ve vodě, odrazu světla a hloubky. A je to krásné.

Stáli jsme u jedné tůně a jen jsme se dívali. Pak jsem řekl: „Musíme tudy projít, vlezte tam.“

„Je to studené,“ varovali mě.

„Vím.“

Poskočil jsem. Voda mě pohltila jako ledové objetí. Na vteřinu jsem přestal dýchat, svaly ztuhly, mozek křičel „VEN! VEN! VEN!“ Ale pak jsem se nadechl, rozešel se, a cítil jsem se naživu.

Vyšel jsem z vody, třásl se zimou, ale usmíval jsem se. „Pojďte.“

„Jo,“ zasmáli se a přikývli. Stálo to za to.

Asi po kilometru, když už jsme byli unavení

Pohoří Ostrovica

Nejvýše položená asfaltka v Albánii

Ostrovica (*alb. Mali i Ostrovicës*) patří k těm horám, které na mapě vypadají nenápadně, ale v terénu vás okamžitě usadí na zem. Izolovaný, skalnatý hřeben vyrůstá mezi oblastmi *Korça* a *Skrapar* jako kamenná hráz mezi dvěma světy. Po staletí sem mířili jen pastevci, poutníci a lidé hledající úkryt před světem dole. Dnes se sem dá dojet po asfaltu, paradoxu, který Ostrovicu neoslabil, ale naopak ještě zvýraznil její syrovost.

Cesta sem je sama o sobě součástí zážitku. Z Korče (*Korçë*) stoupá silnice přes horskou vesnici **Vithkuq**, kde se čas měří jinak než v nížinách. Objevíte kamenné domy, staré kostely a klid, který není pózou pro turisty, ale přirozeným stavem. Odtud už krajina řídne, lesy se otevírají a asfalt se zakusuje do hor výš, než by člověk v Albánii čekal.

Malebný hřeben nad světem

Ostrovica tvoří jediný, z dálky nepřehlédnutelný hřeben dlouhý přibližně čtrnáct kilometrů. Táhne se severojižním směrem a jeho silueta připomíná háček nebo písmeno J – ostré, dramatické, nezaměnitelné. Nejvyšší bod, *Mali i Ostrovicës* leží přibližně uprostřed hřebene ve výšce 2383 m n. m.

Hřeben není jednolitý. V některých úsecích se láme do zubatých skalních věží, jinde se zužuje do ostrých hran s hlubokými srázy po obou stranách. Bez lezeckého vybavení je prakticky nemožné ho projít celý najednou. Vápencové stěny a krasové tvary nesou jasné stopy doby ledové – Ostrovica je geologická kronika otevřená dokořán.

Na východě se pod hřebenem zařezává údolí řeky *Çemërica*, přítoku Devollu. Na západě padá krajina k údolí Osumu a dál do Skraparu. Ostrovica

tu stojí jako kamenný most mezi dvěma regiony, mezi kulturami, mezi historiemi.

Výhledy, které přepisují mapy v hlavě

Právě poloha dělá z Ostrovice jednu z nejlepších vyhlídkových hor jižní Albánie. Z vrcholu se otevírá téměř dokonalé 360° panorama. Na západě se zvedá *Tomorr* – posvátná hora bektášů. Na jihu se rýsuje *Gramoz*, hraniční masiv s Řeckem, a dál *Nemërçka* s vrcholem *Maja e Papingut / Drites*. Na severu leží *Valamara* se svými horskými jezerky, na jihovýchodě *Morava* a *Suché hory*.

Za jasného dne dohlédnete až k řeckým hřebenům. Albánie se z téhle výšky náhle smrskne, je jakoby lépe čitelná. Údolí Skraparu klesající k Čorovodě se rozevívá hluboko pod vámi, zubatý jižní konec hřebene připomíná dračí páteř a člověk má pocit, že stojí na střeše celého jihu země.

Asfalt až do nebe

Ostrovica drží jeden albánský rekord. Má nejvýše položenou asfaltovou silnici v zemi. Byla vybudována kvůli stavbě plynovodu TAP a vede až do výšky kolem 1800 m n. m. Nikde jinde v Albánii se po asfaltu nedostanete tak vysoko.

Ten kontrast je silný. Moderní silnice pro těžkou techniku a kolem ní prázdné horské pláně, stáda a vítr, který se o nic nestará. Asfalt tu není symbolem civilizace, ale jen tenkou linkou, která vám dovolí nahlédnout hlouběji do hor.

Když asfalt skončí, pokračuje široká šotolinová cesta po hřebeni směrem k sedlu Marta. Tam se Ostrovica zlomí.

Sedlo Marta – místo paměti

Sedlo Marta (*Qafa e Martës*, 1823 m n. m.) je nenápadné. Právě tady se v roce 1913 místní obyvatelé postavili řeckému vojsku, které krátce po

Kaňon Lengarica | Požehnaná řeka jižní Albánie

V jižní Albánii, nedaleko města *Përmet* a v tichém srdci Národního parku *Bredhi i Hotovës*, se skrývá jedna z nejpůsobivějších krajinných scénérií celého regionu – **kaňon Lengarica** (*Lengaricës*). Přes šest kilometrů dlouhá soutěska se sevřenými vápencovými stěnami, které se místy zvedají až do výšky 150 m, tvoří přírodní amfiteátr, kde se setkává síla živlů, pradávne horniny i nezkrotná krása albánského vnitrozemí.

Řeka Lengarica, místními s úctou nazývaná „požehnaná řeka“, pramení vysoko v horách *Dangelli* a *Shqeri*. Její cesta úzkými lesními údolími končí až v širokém korytě *Vjosi*, jedné z posledních volně tekoucích evropských řek. Právě zde, uprostřed lesů a horských hřbetů, vyhloubila Lengarica v průběhu staletí kaňon, který dnes patří k nejvýraznějším přírodním krásám jižní Albánie.

Ačkoliv je Lengarica menší než slavnější kaňon *Osum*, svou atmosférou a intimitou mu více než vyrovná. Začíná u nové přehradě a končí u starého osmanského mostu *Kadiu* a termálních pra-

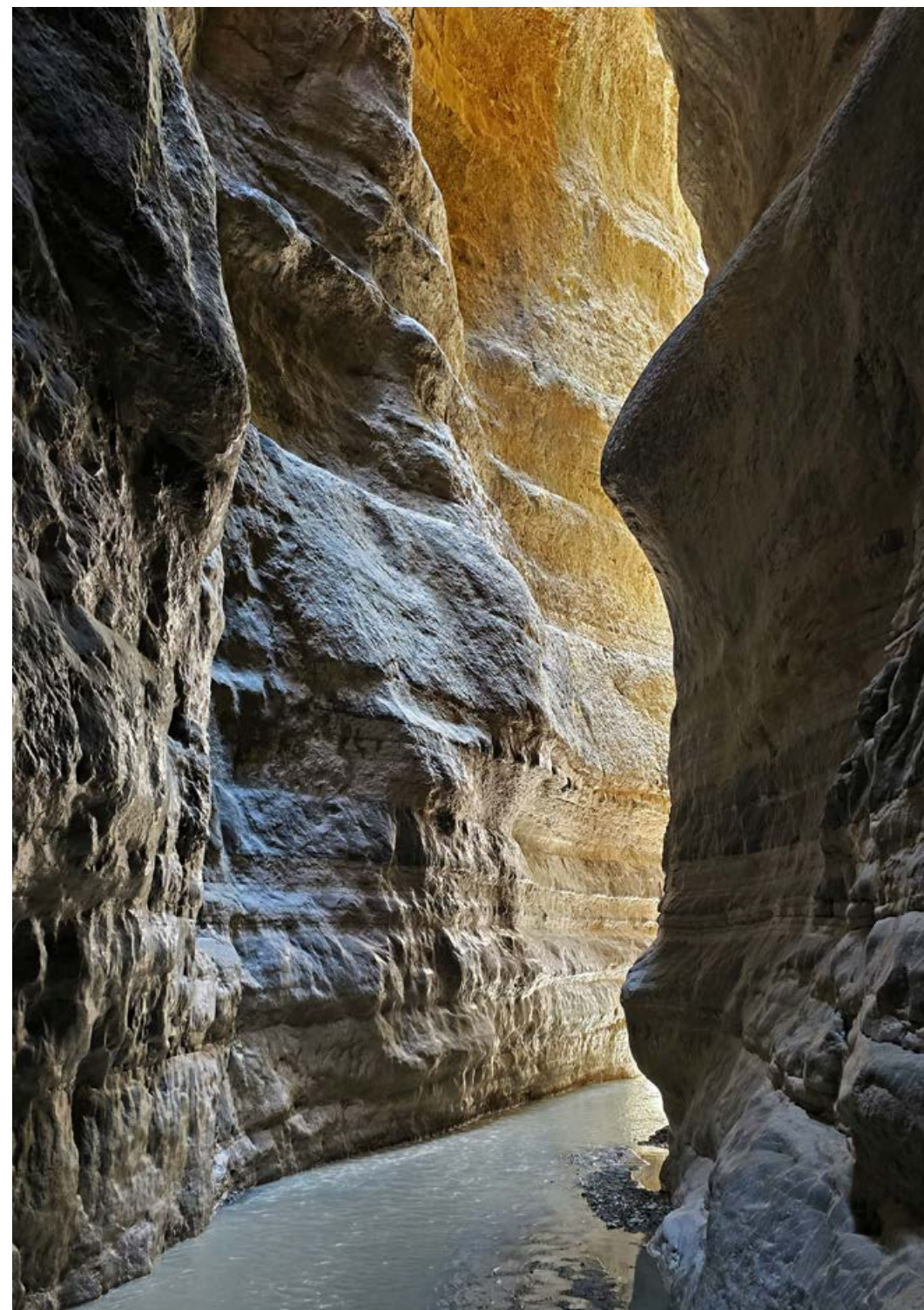
menů *Bënja*. V některých úsecích se soutěska zužuje na pouhé tři metry, mezi vysokými stěnami tak vzniká téměř chrámové ticho, narušované jen šumem proudící vody.

Léčivé termální prameny Bënja

U samotného vstupu do kaňonu vyvěrají z hlubin země sirné termální prameny teplé cca 26 °C, které si místní po generace spojují s léčivými účinky. Vznášející se páry dávají místu až mystický nádech – mezi skalními stěnami a cypřiši se za chladných rán líně zvedá bílý opar, jenž se na slunci třpytí jako průsvitný závoj.

Po okolí je rozseto několik přírodních bazénů s teplou vodou. Jeden z nejznámějších leží přímo pod mostem *Kadiu* a je dostupný po celý rok. V zimě je návštěva těchto míst nezapomenutelná, když se chladný horský vzduch zde mísí s vůní síry a s příjemným teplem pramenů.

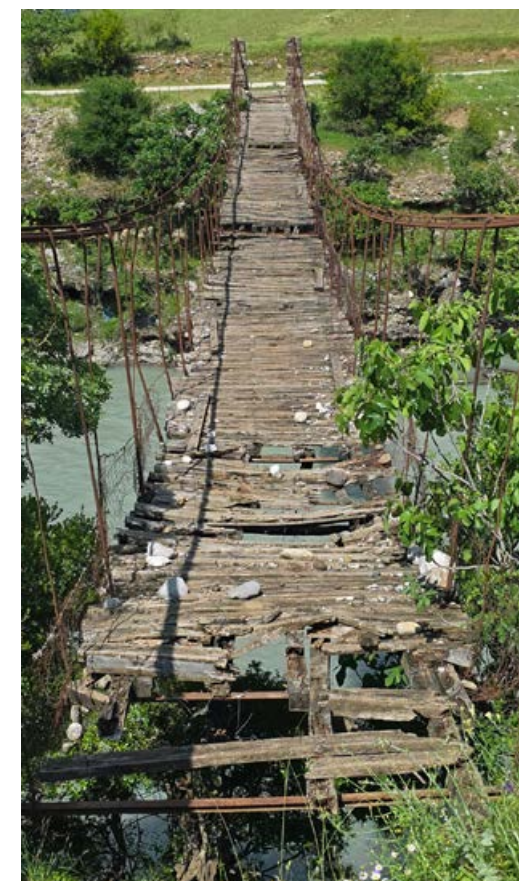
Albánie se ale mění. A rychle. Loňské fotografie v termálech *Bënja* už neuděláte. Brutální přestav-

Mezi dvěma kopci na pozadí vyčnívá mohutná a krásná hora Maja e Papingut / Dritës (2 482 m n. m.), 2025.

Je to kraj funkčních i chátrajících mostů a lávek přes řeku Vjosu. Po využitelných jezdí dodnes auta nebo po nich pastevci převádí stáda ovcí, 2025.

Baba Hajdar Hodo, 2025.

Reliéf zobrazuje Imáma Alího (Alí ibn Abí Tálib). Bektašijský řád (bek-táši) je súfijské bratrstvo, které má velmi blízko k alevitskému/šiitskému islámu a chová hlubokou úctu k dvanácti imámům. Imám Alí je pro ně duchovním vzorem a ústřední postavou hned po proroku Mohamedovi. Jeho obraz, kaligrafie nebo reliéf je v bektašijských tekke (včetně Alipostivanu) normou, protože představuje „bránu poznání“ a ideál spravedlnosti. 2025.

Reflexe

Alipostivan není památka. Je to svědek. Svědek víry, která přežila říše, války i diktaturu. Svědek Albánie, která není hlasitá, ale hluboká. Když tu stojíte, mezi bílými zdmi, pod otevřeným nebem, s Vjosou hluboko pod vámi, pochopíte jednu věc: bektašismus v Albánii není minulost. Je to způsob, jak být člověkem v krajině, která vás přesahuje.

A možná právě proto má Alipostivan takovou sílu. Nejde o dogma, ale o klid.

Mauzoleum, 2025.

Qeparo | Vesnice mezi mořem a tichem hor

Qeparo patří k těm místům na Albánské riviéře, která si člověk nezapamatuje jen očima, ale hlavně pocitem. Vesnice rozdělená na dva světy – moderní pobřežní Qeparo dole u moře a staré kamenné Qeparo vysoko v kopcích, nabízí kontrast, který je pro Albánii tak typický. Mezi koupáním a tichem, mezi létem a minulostí.

Staré Qeparo – vesnice, která zůstala nahoře

Původní vesnice, známá jako **Horní** nebo **Staré Qeparo** (Dolní Qëparo Fushë / Horní Qeparo i Sipërme), leží asi 2–3 km nad mořem na svazích

hory *Gjivlash*. Kamenné domy tu terasovitě šplhají vzhůru, obklopené starými olivovníky, a celé místo působí spíš jako pevnost než vesnice. Není to náhoda, poloha vysoko nad pobřežím nabízela ochranu před nájezdy i drsným zimním počasím.

Procházka starým Qeparem je tichá a pomalá. Úzké dlážděné uličky se vinou mezi rozpadajícími se kamennými domy, z nichž mnohé jsou opuštěné a pohlčené vegetací, jiné citlivě opravené a proměněné v malé penziony. Cypřiše, bugenviley a kamenné zdi vytvářejí kulisu, která působí téměř nadčasově. V létě tu funguje několik restaurací

a ubytování, mimo sezónu tu zůstává jen pár obyvatel a návštěvník má vesnici téměř pro sebe.

Díky své poloze na hraně skalního útesu působí Horní Qeparo místy jako pevnost. Výhledy na Jónské moře jsou široké a klidné, obzvláště při západu slunce, kdy se světlo opře o terasovité svahy a olivovníky v údolí.

Stopy historie a Ali Paša

Asi kilometr severně od vesnice, poblíž hřbitova, stojí polorozpadlá kula, kterou nechal na konci 18. století postavit Ali Paša Tepelenský. Podle jedné z teorií měla sloužit jako útočiště v případě ohrožení. Dnes je to tiché, lehce zapomenuté místo, které dobře zapadá do atmosféry Qepara.

Cesta dolů k moři

Z dolní vesnice vede nahoru zhruba 2,5 km úzká asfaltka, ostré serpentiny jízdu hodně zpomalují a vyhýbání protijedoucím autům je zde velmi složité. Chce to hodně opatrnosti a trpělivosti. Z horní vesnice se dá sjet autem, ale pěší sestup olivovými háji nabízí jiný rytmus a jiné vnímání krajiny. Cesta zabere asi tři čtvrtě hodiny a v hor-

Mirror Beach & Shpella e Pëllumbave

Manastir

Mezi Sarandou a Ksamilem leží dvojice pláží, které se v mapách často tváří jako dvě různá místa, ale ve skutečnosti fungují jako jeden propojený

svět. **Mirror Beach** (*Plazhi i Pasqyrave*) a hned vedle navazující **Shpella e Pëllumbave** nabízejí dvě atmosféry, mezi nimiž se dá během jednoho dne plynule přecházet po souši i po moři.

Mirror Beach (Plazhi i Pasqyrave), 2025.

Mirror Beach (Plazhi i Pasqyrave), když fouká, 2024.

Mirror Beach – vstupní brána

Mirror Beach patří mezi nejhezčí pláže jižní Albánie. Leží pod vysokými bílými útesy, které uzavírají menší zátoku s neuvěřitelně čistou vodou. Za klidného počasí se hladina leskne jako zrcadlo, odtud pochází její název.

Dolů se sjíždí po úzké, ale relativně dobře sjízděné cestě, kterou zvládne i běžné osobní auto. Parkování je možné až dole u pláže (cca 5 €). Pláž je částečně organizovaná – dvě lehátka se slunečníkem vyjdou zhruba na 2 000 leků. Nechybí bar, restaurace, toalety ani převlékárny. Dopoledne je velkým bonusem stín od skály, který část pláže chrání před sluncem.

Shpella e Pëllumbave – komfort nalepený na skále

Hned vedle Mirror Beach navazuje Shpella e Pëllumbave (*Holubí jeskyně*). Samotná pláž je surovější, kamenitější a méně uhlazená, ale okolní prostor působí překvapivě civilizovaně. Přístup vede po betonových schodech shora dolů, přičemž dole je sestup lemovaný restauracemi a bary. Neprocházíš divočinou, ale mezi terasami.

Přímo dole u vody je velká terasa s restaurací přilepenou ke skále. Prakticky to funguje tak, že se zvedneš z lehátka, zajdeš se najíst nebo napít a po pár krocích jsi zpět u moře. Komfort tu často převládá nad „divokostí“ samotné pláže. Lehátka a slunečníky se pohybují přibližně v rozmezí 1 500–2 500 leků, ale je možné si přinést i vlastní vybavení.

The Old Anchor nabízí i jednoduchý glamping (*jury a stany s postelemi a malou terasou*). Ne luxus, ale kompromis mezi přírodou a pohodlím. Ideální pro ty, kdo chtějí zůstat u moře déle, ale večer si rádi sednou ke stolu místo vaření na vařiči.

V obou kempech už moc míst pro stany nenajdete, parkuje tu hodně dodávek a off-roadů se stany

na střeše. Covid tuhle změnu přinesl i sem. Stan jsem měl jen já a pro něj poslední místo mezi keři.

Pláž Lukova oba světy spojuje. Není velká, není hluchá, ale má kouzlo míst, která si zatím uchovávala klid. Zelené svahy padají k vodě, domy zůstávají vysoko nad zálivem a noc tu patří hvězdám a šumu moře.

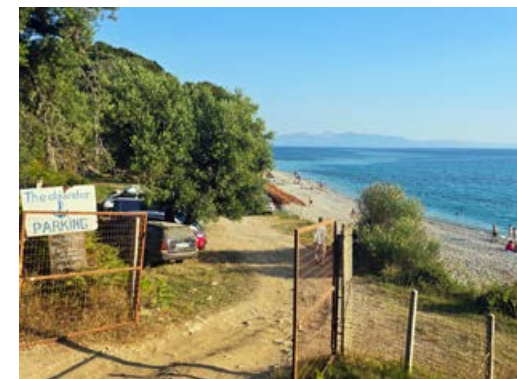
Gate to Horizon a The Old Anchor nejsou pro každého. Nejsou pro karavany, pro ty, kdo potřebují Wi-Fi, horkou sprchu a jistoty. Jsou pro lidi, kteří přijmou horší cestu výměnou za ticho. Pro ty, kteří chtějí spát pod olivovníky, koupat se v čisté vodě a večer si vybrat buď oheň u stanu, nebo talíř ryby u moře.

Není to místo z katalogu, ale místo, které si musíte zasloužit. A když už tam jednou sedíte, s nohama v písku a obzorem před sebou, pochopíte, proč se to jmenuje *Gate to Horizon*. **Brána k obzoru.** A k pocitu svobody, který jinde na pobřeží hledáte marně.

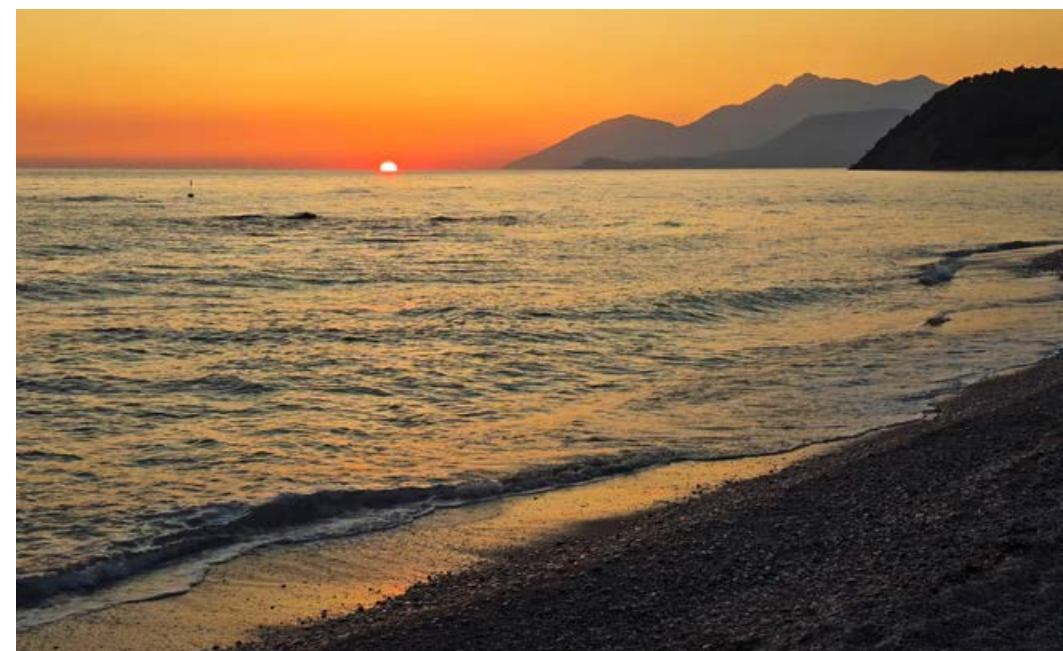
Odbočka z magistrály SH8:

<https://mapy.com/s/meromuceme>

Prašná cesta dolů: <https://mapy.com/s/gamulenora>

THE OLD ANCHOR		MAINS	
STARTERS	Fergese	Pasta Tomato	700
	Goat Cheese	Pasta Primavera	800
	Za'arki	Pasta Shrimp	1200
	Fried Potatoes	Dorada	1400
	Fried Potatoes with cheese	Seabass	1400
	Grilled Goat Cheese	Wild Catch	4500 - 7500/kg
	Vegetable Soup	Squid	1300
	Fish Soup	Shrimps	1500
		Octopus	1500
		Traditional Meat	1200
SALADS		BEVERAGES	
Mixed Salad	600	Water Small/Big	100/200
	Greek Salad	Soft Drinks	200
	Watermelon Salad	White Wine - Glass	350
	Grilled Vegetables	White Wine - Bottle	1300
	Aubergine Salad/Spread	Red Wine - Bottle	1800 - 2000
Beetroot	400	Albanian Beers	300
		International Beers	400
		Schöfferhofer, Corona	600
		Mojito	800
		Aperol Spritz	800
		Raki	100
		Espresso	100
		Americano	150
		Cappuccino	250
		Tea	150

Saranda

Město, které vás nejdřív okouzlí... a pak si vás potichu nechá.

Na fotkách vypadá **Saranda** (*Sarandë*) jednoduše. Moře, promenáda, Korfu naproti... Jenže realita? Ta je mnohem pestřejší.

Saranda je město, které vás nejdřív okouzlí... a pak si vás potichu nechá. Není to láska na první pohled. Je to vztah, který se buduje někdy i přes počáteční odpor. Město vás nenutí je milovat. Ono vás jen nechá, abyste si na něj zvykli. A jednoho dne zjistíte, že vám chybí, když jste pryč jen pár dní.

Město, které vidělo všechno

Tohle město už vidělo víc říší, než kolik máme doma hrnků na kafe. Římané přišli. Odešli. Byzantinci přišli. Odešli. Osmanská říše přišla. Taký odešla. Saranda zůstala. A dala si pauzu.

Kdysi se to zde nazývalo *Onchesmos*, které bylo významným přístavem na cestě z Itálie do Řecka. Řím sem posílal lodě, Byzanc tu stavěla kostely, Osmané sem přinesli své minarety. Každá říše si tu nechala stopu – v architektuře, v názvech ulic i v tváři města, které se stále hledá.

Moderní jméno Saranda pochází z řeckého „*Agioi Sarandë*“ – čtyřicet svatých – podle byzantského kláštera zasvěceného čtyřiceti mučedníkům. I dnes tu najdete zbytky této byzantské krásy, schované mezi moderními betonovými bloky. Byly časy, kdy tu nebyly hotely, resorty ani turisté. Jen moře, rybáři a život, který se neptal, jestli je to pohodlné. Za komunismu byla Saranda zavřeným pobřežním městečkem, kam se nedostali cizinci. Moře bylo stejné, ale svoboda chyběla. A možná právě proto je dnes Saranda taková, jaká je.

Trochu hlučná. Trochu chaotická. Trochu vás někdy vytočí... a pak vám večer nabídne západ slunce, po kterém jí všechno odpustíte.

Promenáda, *Lungomare*, je srdcem města. Táhne se podél zálivu od přístavu až k pláži, lemovaná palmami, restauracemi a nekonečným proudem lidí. Večer se mění v přehlídkové molo, kde místní procházejí v nejlepším oblečení, rodiny popíjejí granitu, děti se honí mezi stánky a starší páni hrají vrhcáby na improvizovaných stolech.

Město je plné kontrastů. Luxusní hotely stojí vedle polorozpadlých domů z komunistické éry. Mercedes parkuje vedle osla a káry. Moderní restaurace s výhledem na moře sousedí s malou pekárnou, kde vám babička zabalí teplý byrek do papíru, jako by to byl poklad.

ku, poté po kamenité, místy krkolonné pěšině nad propastí postupně přecházející ve strmý sestup až ke korytu říčky *Përroi Ademit*. Na jaře je slyšet hukot vody už z dálky, v létě se zde pak dá koupat v tůňkách pod vodopády,

Kurvelesh v člověku probouzí zvláštní pokoru. Když stojíte na hraně kaňonu, dojde vám, jak kreativní dokáže být příroda a jak nicotní jsme oproti jejím měřítkům.

Hory, soutěsky a zapomenuté stavby

Nad regionem se vypíná horský masiv **Griba** a jeho nejvyšší vrchol **Maja e Këndrevicës** (2 122 m n. m.). Cesta podél jeho úpatí je sama o sobě zážitkem. V okolí *Nivice* se střídají hluboké soutěsky, údolí řeky *Bënça*, dubové lesy i travnaté pláně. Vodopád **Peshtura** je snadno dostupný přímo z cesty a představuje jednu z nejfotogeničtějších přírodních atrakcí oblasti.

Okolní stezky vedou k ruinám hradu, místům vhodným k táboření i k historickým památkám, například k akvaduktu a beктаšijské tekce u vesnice *Bënça*. Samotná *Nivica* se také mění: zchátralé budovy na návsi se postupně opravují a nově zde vznikla i *moderní restaurace*, kde ještě nedávno byly jen rozbitá okna a hromady kamení.

Proč se sem vydat

Kurvelesh je kraj, kde si člověk naplno uvědomí, jak vypadá Albánie mimo vyšlapané cesty. Ideál-

Na náměstí bude nová restaurace, 2025.

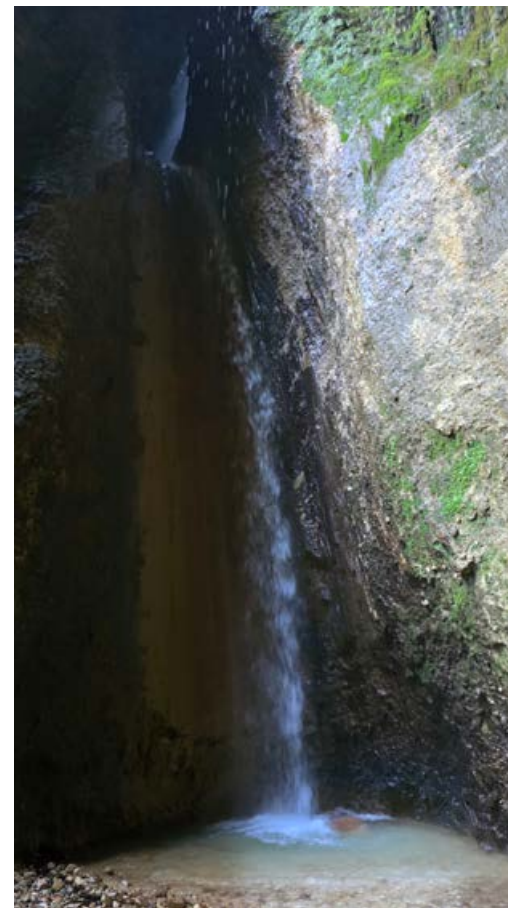
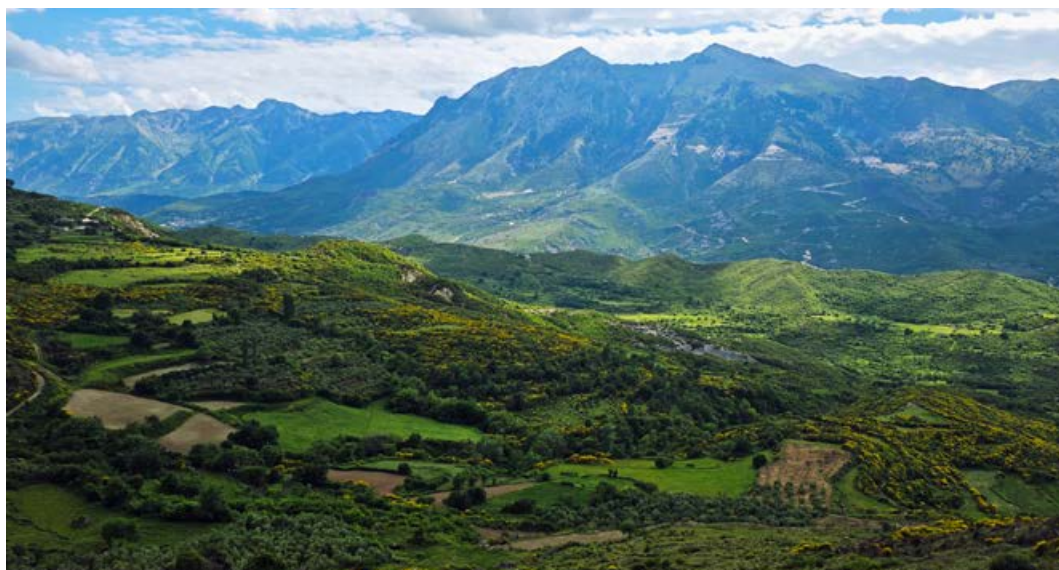
ní je pro milovníky hor, klidu, rodinných penzionů a přírody, která se před návštěvníkem nevnučuje, jen čeká, až si k ní najde vlastní cestu.

Díky novým silnicím je region dnes snadno dostupný z údolí *Vjosa* i z Albánské riviéry na západě. Ať už sem přijedete na jednodenní výlet, nebo tu strávíte několik dní, *Kurvelesh* vás odmění krajinou, která má jedinečnou atmosféru – drsnou, krásnou a nevšedně upřímnou.

Bimë Medicinale – zde kupují byliny a koření, 2025.

Velčská jeskyně, 2025.

Vodopád Rasal, 2025.

Zagorie, kraj za horami

Údolí Zagoria (*alb. Lugina e Zagorisë*) patří k nejdívočejším a zároveň nejpůsobivějším koutům jižní Albánie. Téměř třicet kilometrů dlouhá dolina je sevřená mezi souběžně se táhnoucími horskými hřebeny a dokonale naplňuje význam svého původního slovanského jména – kraj „za horami“. Odlehlost tu není jen geografickým pojmem, ale skutečným stavem.

Krajinu Zagorie tvoří hluboká údolí, skalní soutěsky, náhorní plošiny a hřebeny, které oddělují jednotlivé vesnice jako ostrovy v moři hor. Tradiční kamenné domy, pravoslavné kostelíky a staré spojovací stezky dávají krajině tichý, až archaický ráz. Není náhodou, že celé údolí bylo vyhlášeno přírodním parkem.

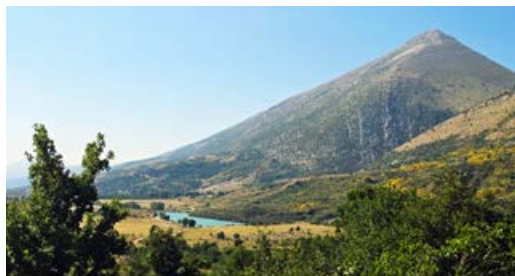

Odlehlost je pro Zagorii požehnáním i prokletím zároveň. Nedostatek pracovních příležitostí a infrastruktury nutí místní obyvatele k odchodu, ale právě díky tomu si oblast uchovala výjimečnou autenticitu. Pro poutníky, kteří hledají opravdovou divočinu bez turistických kulis, patří Zagorie k nejcennějším regionům Albánie.

Dostat se sem není snadné. Údolí netvoří jednolitý celek a přístupové cesty vedou z různých směrů. Jediná silnice, kterou zvládnou i běžná auta, prochází dramatickou **soutěskou Selckë** přes **Poličan** až do vesnice **Shepër**. Většina trasy má šterkový povrch a už samotná cesta dává tušit, že civilizace zde končí. Hraniční přechod

Vesnice Poličan, 2025.

Vesnice Shepër, 2025.

Vesnice Nderan, 2025.

do Řecku na jihu je určen pouze místním obyvatelům.

Změny však pomalu přicházejí. Zhruba od **Nderanu** se staví nová silnice směrem k hoře **Çajupi**, kde se má napojit na asfaltku vedoucí z Gjirkastëru. Pokud se projekt dokončí, vznikne sou-

vislý silniční okruh, který Zagorii otevře z obou stran. Během naší cesty byly těžké stroje rozestě od Selckë až po Shepër, pak práce utichly a znovu začaly až u Nderanu.

Vesnice Skore, 2025.

Realita cestování ale zůstává tvrdá. Shepër působí zanedbaně, s rozpadlými cestami a domy, kde jsme často netušili, kudy vlastně jet. Pod vesnicí byla „silnice“ spíš pro traktory než komunikací pro auta. S Jeepem jsme museli improvizovat a místy bylo snazší jet po louce než po vyjetých kolejích. Nebýt prudkého, rozbitého a rozbahněného stoupání zpět, nejspíš bychom se otočili.

Údolím Černého Drinu

Kaňon Gradec a poslední neobjevená hranice severní Albánie

Černý Drin není řeka pro pohlednice. Je to řeka, která se neukazuje, jen si bere prostor.

Teče od jihu k severu Dibrou, hluboko pod horami, skrytá v soutěskách, které se někdy otevrou jen na pár desítek metrů. Teče z Ochridského jezera v Severní Makedonii a v Kukës se spojí s Bílým Drinem. Tam vzniká **Drin**, tepna severní Albánie. Tady nahoře ale ještě není řekou. Je živlem.

Černý Drin řeže krajinu jako nůž. Tyrkysová temná voda, studená i v létě. Na jaře hučí, v létě klouže mezi kameny. Dva velké kaňony, **Skavica** a **Gradec**, jsou jeho skutečným domovem.

A *Gradec* je ten hlubší.

Kaňon Gradec

Z nové asfaltky SH6 z Bulqizë do Peshkopie odbočujeme u Grazhdanu na prašnou cestu dolů k řece.

Koleje jsou vyjeté, kameny ostré, a někde hluboko pod námi už slyšíme vodu. Napětí roste s každým metrem.

A pak náhle plácek, obrovský strom, zavřený kiossek a kolem něj rozházené sedačky. Jako by tu někdo zapomněl kus civilizace.

Za zatačkou se ozývá smích. Rodiny sedí na dečkách, nohy ve vodě, děti křičí, komáři to jístí. Tady cesta končí přímo v řece.

Aha. Odtud se raftuje.

Když tě řeka pustí

Černý Drin není technicky těžký. ale nikdy není ten slabší.

Rafting tu není atrakce, ale způsob, jak být chvíli součástí řeky. Proud tě nese mezi skalami, které bys jinak viděl jen z výšky. Stíny, voda, studený vzduch. Na jaře burácí, v létě klouže. A vždy má víc síly než ty.

Když se vracíme k autu, přijíždí kolona starých off-roadů s loděmi na vlecích. Parta mladíků mizí v kiosku. Já si hned objednávám pivo, Fery Fantu, sedáme si k vodě a diskutujeme o dalším plánu.

Sofra Dibrane – oběd na hraně divočiny

Kde končí odvaha většiny aut, stojí jednoduchá restaurace.

Luboš Vránek (* 1957)

grafik, fotograf a cestovatel

Luboš Vránek se dlouhodobě věnuje poznávacím výpravám do méně známých ale osobitých zemí a regionů. Cestování je pro něj nejen koníčkem, ale i tvůrčím zdrojem — propojuje ho s fotografií, autorským psaním a veřejnými projekcemi. Profesně působí v oblasti grafiky a vizuální tvorby, paralelně rozvíjí cestopisnou dokumentaci a knižní zpracování svých cest.

Je autorem cestopisných knih *Malý průvodce Tuniskem*, *Proměny Persie / Írán včera a dnes* a *Drsná krása Albánie*. Pravidelně publikuje fotografie a reportáže z cest na sociálních sítích a pořádá cestovatelské přednášky s obrazovou projekcí. Jeho knihy spojují osobní příběhy, terénní zkušenosti a ověřený faktografický základ — čtivou formou přibližují země, které bývají často opomíjené nebo zatížené předsudky.

Jeho cestovatelská filozofie stojí na jednoduchém principu: úsměv, slušnost a respekt k místním zvyklostem otevírají dveře k lidem, silným zážitkům i bezpečnému pohybu v cizím prostředí. Při svých výpravách se snaží místní kulturu pochopit — nebo ji alespoň přijmout — protože cesta s otevřenou myslí je podle něj bohatší, přirozenější a lidsky hlubší. Vyhledává osobní kontakt, rozhovory i sdílení každodennosti a často se stává spíše hostem než turistou.

Zvláštní místo v jeho tvorbě zaujímá Albánie a Černá Hora, kam se opakovaně vracel. Právě zájem čtenářů a diváků o praktické zkušenosti z těchto cest vedl ke vzniku samostatného cestopisu *Drsná krása Albánie*. V bohatě ilustrované knize sdílí příběhy a postřehy z výprav, které podniká spolu se svou ženou, a nabízí čtenářům inspiraci i konkrétní orientaci v prostředí, jež je neprávem místy považováno za obtížně dostupné.

Jeho cílem je probouzet zvědavost, odbourávat obavy z neznámých míst a ukazovat, že i zdánlivě drsné země mohou být velmi přívětivé těm, kdo do nich vstupují s respektem. Těší ho, že řada posluchačů jeho přednášek se nakonec rozhodla vydat na vlastní cestu — a objevila jejich skutečnou tvář.

